

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200715

UNIVERSAL
LIBRARY

ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

೧

೧ ಫಾರ್ಸಿ ಕವೀಂದ್ರರು

ಶ್ರೀ. ಮಧುಗಿರಿ ವಾಸುದೇವ
ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ

ಮಾರಾಟಗಾರರು :

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೨ ರತ್ನಾಕರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ರತ್ನಾಕರನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆ
ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದ
ಲೇಖಕರಿಂದ

೩ ಇಕ್ಬಾಲ್‌ರ ಗೀತೆಗಳು

ಅನುವಾದಕರು :

ಮಾನ್ವಿ ನರಸಿಂಗರಾವ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ,
ಕೊಪ್ಪಳ

ನಮ್ಮ ಒಡೆತನದ

ಪುಸ್ತಕಗಳು

೧

ಅಭ್ಯುದಯ

ಪ್ರೊ. ಗೋಕಾಕ ರೂ. ೧-೮

ಕನ್ನಡಯಾತ್ರೆ

ಶ್ರೀ. ಮಾನ್ವಿ ನರಸಿಂಗರಾವ ೧-೮

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು

ಶ್ರೀ. ವದ್ಮನಾಭ ಪುರಾಣಿಕ ೧-೮

ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯ

ಶ್ರೀ. ವೈದ್ಯ ಬುರ್ಲಿ ೪-೦

ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕ ತರಿಸುವವ
ರಿಗೆ ಅಂಚೆವೆಚ್ಚವಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಕಥೆ, ಕವನ, ಕಾದಂಬರಿ,
ನಾಟಕಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಸುಸಮಯ

ಬಿ. ಜಿ. ಚಿಮ್ಮಲಗಿ,

ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಕ್ ಡಿಪೊ

ಗವಳಿಗುಡಾ,

ಹೈದರಾಬಾದ್ (ದಕ್ಷಿಣ)

ಅಭ್ಯುದಯ

ವಿನಾಯಕ

೧೯೪೬

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಕೆ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕೆ. ಸಂಘ, ಕೊಪ್ಪಳ

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಜನಾರ್ದನರಾವ್ ವಕೀಲ,
ಅಧ್ಯಕ್ಷ,
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಕೊಪ್ಪಳ

ಮಾರಾಟದ ಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು :
ಬಿ. ಜಿ. ಚಿಮ್ಮಲಗಿ,
ಹೈದರಾಬಾದ (ದ)

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧-೮-೦ (ಬಿ. ಜಿ.)

ಮುದ್ರಕರು -
ಹ. ರಾ. ನೊಹರೆ,
ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಒ ಡ ನು ಡಿ

ಶ್ರೀ. ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕರು ನನ್ನ ಮಾನ್ಯ ಗೆಳೆಯರು. ಅವರ ಈ ' ಅಭ್ಯುದಯ ' ವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಲ್ಲದಿರಲು ಅವಕಾಶವಾಗಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಮಾತನ್ನು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಗೋಕಾಕರು ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊಸ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ; ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಕವಿತೆಗಳು—ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಬೆಳಸಿನ ಹೊವು ಹಣ್ಣು. ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲ್ತೆರದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದಲೂ, ಉತ್ತಮ ಸ್ನೇಹ ಸಹವಾಸಗಳಿಂದಲೂ ದೊರೆತ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಇದೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಈಗಾಗಲೆ ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿದಿದೆ; ಅವರ ಕಲೋಪಾಸಕ, ಪಯಣ, ಸಮುದ್ರಗೀತಗಳು ಮುಂತಾದವು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಣ ರೀತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆಕಾಶಗಂಗೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಕವಿಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿ, ಬ್ರೌನಿಂಗ್, ಚಾಸರ ಕವಿಗಳ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನಳ್ಳಿ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೊರಬಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆಗಿದೆ.

ವಿಷಯವಿಸ್ತಾರ, ವಿವಿಧತೆ, ಬಳಸುವ ಮಾತು, ಭಾವದ ಆಳ, ರಂಗು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗ, ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದು. ಅವರ ಅನುಭವ-ಪ್ರಪಂಚ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದ ಕೆಲವು

ಬಗೆಯ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡಲು, ಹಡಗು, ಕಪ್ಪಾನ, ಮರಳುಕಾಡು, ಜಲಸಂಧಿ. ಮೂಡುಪಡುವಲ ನಾಡುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಸರಸವಿರಸಗಳು, ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ರೀತಿನೀತಿಗಳು, ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮತ್ತು ಬಲಿಯುತ್ತಿರುವ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳು, ಟ್ರಾಂ, ಮೋಟರು, ವೆಟ್ರೊಲ್, ಗಣಿ, ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಗಿರಣಿ, ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಸಾಮಾಜ್ಯವಾದ, ಮಾನವರ ರಕ್ತಸತೆ, ಸಮತಾದೃಷ್ಟಿ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆಂತರಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಈ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕಾದಿದೆ, ಕುದಿದಿದೆ. ಅದರ ಫಲಪಾಕವೆಲ್ಲ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಿಂದಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಓದಿದ ಛಂದೋರೀತಿ, ಕವಿತಾನಾರ್ಗಗಳೂ ಬಿಡಿವೃತ್ತ, ವಿಷಮವೃತ್ತಗಳೂ ನಮ್ಮ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಯಗಳೂ ಅವರ ರಸಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ರುಚಿಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವೊತ್ತು ಯಾವ ಆಶೋತ್ತರಗಳು— ಒಳಗಿನವು ಹೊರಗಿನವು, ರಾಷ್ಟ್ರದವು ವರಕೀಯವಾದವು, ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದವು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳವು, ಸಮಷ್ಟಿಯವು— ಪ್ರಬಲಿಸಿ ವೆಯೊ ಆ ಎಲ್ಲದರ ಕಡೆ ಅವರ ಒಲವು ಒಲಿತ ಹೇಗೆ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದರ ದರ್ಶನ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಚುರುಕಾದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯ ಜೀವಚೈತನ್ಯ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೊಡುವಾಗ ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ಸತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೂ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು.

ಅವರು ಕನಸಿಗರು ಹೇಗೋ ನನಸಿಗರೂ ಹಾಗೆಯೇ; ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧತೆ ಲಾಲಿತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಒಂದು ಗಂಡುತನ ಧೈರ್ಯಗಳ ಹೊಮ್ಮಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಕನ ವೃತ್ತಿ, ನಚ್ಚು ನಿಶ್ಚಯಗಳು, ಒಂದು ಉದಾರವಾದ ದರ್ಶನ ಇವೆ ಅವುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕನ್ನಡನಾಡು ಈ ಕವನಗಳ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಒಲಿದು ಬರವಾಡಿಕೊಂಡೀತು.

ಇಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಹನ್ನೆರಡು ಕೃತಿಗಳು ಹೊಸ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಜಾಡಿನವು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕವಿತೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ

ಸಮುದ್ರಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದ ರೀತಿಯದು. ಕಡೆಯ ಎಪ್ಪತ್ತು ಕವಿತೆಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ 'ಸಾನೆಟ್' ಎಂಬ ಚೌದಶಪದಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಭಾವಕವಿತೆಗಳೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ, ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ, ಅಥವಾ ಬೆಳಸಿ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಿಂತ ಕವಿಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಕುರಿತೂ ಸುತ್ತಲೂ ಹೇಗೆ ಆಡುತ್ತದೆ, ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸತ್ಯದ ಯಾವ ಮುಖವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹೇಚ್ಚು ಮುಖ್ಯ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರತೆಯ ಅಥವಾ ಸಾಕಲ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಂಥಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆವೇಶಗೊಂಡಾಗ ಅದರ ಅನುಭವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ, ರೀತಿ ದರ್ಶನಗಳೂ, ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳ ವಾಹಕವಾಗಿ ಒಂದು ಲಯದ ನಡೆ ಕಾಣುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ತೀವ್ರತೆ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು; ಮತ್ತು ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಬೆಡಗು ವಿಲಾಸವೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆ ವೈಕೃತಿ ಕೂಡ, ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಆ ಆಸೆಗಳು ಫಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಲ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಾಗಲಿ ಅನುಕೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ವಿರಸವನ್ನು ದಾರುಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವುದು ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾಹಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಎದ್ದು ತೋರುವ ಒಡಕು, ನೋವು, ಕಹಿ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯ, ಅಸಮತೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಕುಹಕ, ಶುಭಕ್ಕೆ ಒಲಿಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಭಂಗ ಈ ಚಿತ್ರಗಳೇ. ಹಿಂದಿನವರ ರೀತಿ ನೀತಿ, ಇಮೌತ್ತಿನ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಜೀವನಕ್ಕೂ ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವಿಷಮತ, ಚಲುವು ಒಲವು, ಸ್ನೇಹ, ಸವಿಗನಸು, ಹಿರಿಯಾಸೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಅದರೂ

ಕೋಗಿಲದ ಸವಿಗಾನ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶ, ಗುಬ್ಬಿಮರಿಗೂ ಬೇಡತಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನಕ್ಕೂ ಮರುಕ, ಕ್ರಾಂತಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿನ ಶುಭದ ಕಣ್ಣು, ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಅಭ್ಯುದಯ' ದಲ್ಲಿನ ಉಜ್ವಲ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ, ಹೊಸ ಹೊಂಚನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಶ್ರಾವಣಾದಿಗಳ ಉತ್ಸಾಹ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸ್ಪೃಷ್ಠದಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಶಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳ ಶಕ್ತಿಸೌಂದರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಕಾಕರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೂ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೂ ಹಾರೈಸಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು,

ಹೋಗಿಬರುವೆನು ಕನಸೆ, ಹೋಗಿಬರುವೆನು ಸೊಗಸೆ

ನನ್ನ ಮರೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಕಂಗಳಾ ಬೊಗಸೆ

ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನಂಬಬೇಕು ಯಾರು ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕನಸು ಮುರಿದು, ನನಸು ಕಹಿಯಾಗಿ

ಸಾಕಿನ್ನು ಕನಸಿಗನ ದಿವ್ಯದೀವಟಿಗೆ !

ಸಾಕು ವಂದನೆಯನ್ನು ಒಲವೆಂಬ ನಟಿಗೆ !

ಎಂದು ರೋಸಿದಂತೆ ಕಂಡರೆ ಅದೇ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿ 'ದೈವ' ವೆಂಬ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ

ಇಂದೋರ್ವ ದೇವಿಯ ಪರಮ ಕೋಮಲ ಸ್ಪರ್ಶ-

ದಿಂದ ಬಂದಿತು ಫಲೋನ್ಮುಖತೆ ಈ ಬಾಳಿಗೆ

ನೀನು ಬೆಳಸಿದ ಹಣ್ಣು—ನಿನ್ನಿ ಚೈಯಿಂದಿಹೆನು

—ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣೆಯ ಎರಡನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಾಧು ಸಾಂತ್ವನ ಅವರನ್ನಂತೆಯೇ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದ್ದಾಗಿದೆ.

ಕಾಯುತಿರು ಓ ಜೀವ ! ಮಾಯಬಹುದೀ ವ್ರಣವು

ಆಗಬಹುದೀ ಬಾಳು ಧೈಯಗಳ ಮೊಗಸಾಲೆ

ಇಳಿಯ, ಮನೆ-ಮನವ ತುಂಬುತ್ತ ಬರಬಹುದೊಲವು.

ಎಂಬ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾತುಗಳು ಈ ಮುಂಚಿನ ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ನೋವು ಕಾವುಗಳಿಗೂ ಭಂಗನಿರಾಸೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು

ತಾಳ್ಮೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕರಿಗೂ ನೆರವು ಕೊಡುವಂತಹ ಮಾತು ಅದು. ಆ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿಯೇ ಸವಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕಠಿಣತೆ, ಕರ್ಕಶತೆ ತಲೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ಬೆಡಗಿಯೆಂಬ ಕವಿತೆಯ ತುಂಬ ಆ ಕರ್ಕಶತೆ ಇದೆ. ಚೆಲುವೆ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಗಂಡೇಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಬೀಳಬೇಕು ? ಅಕ್ರೋಶಗೊಳ್ಳಬೇಕು ? ನಾಶವಾಗಬೇಕು ? ಆ ರೀತಿ ಕೆರಳುತ್ತ ಹೋದರೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಿತಿಯೆಲ್ಲಿ ? ಬಡತನ, ನಿರಲಂಕೃತಿ ಯಾವ ತಳಮಟ್ಟ ಬಲ್ಲದು ? ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ತ್ರೇಷಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದರ ವಿಷವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುರಿದೀತು. ವರ್ಣನೆಯ ಮೊನೆ, ಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಭಾವಬಂಧ, ರಚನೆಯ ವಿಶೇಷತೆ ಇವುಗಳ ಬೆಡಗು ಹರಿತದಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬೀಳುವಷ್ಟು ಕವಿತೆ ಚೆನ್ನಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರು, ಹಿತ್ತಲ ತುಳಸಿ, ಕಮ್ಮಟ, ಗೆಳೆಯ, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕವಿ, ಪ್ರಶ್ನೆ, ನಲ್ಲ-ನಲ್ಲಿ, ಇಬ್ಬಗೆ, ಇನ್ನೂ ಹೀಗೇ ಹಲವು ಚೌದಶಪದಿಗಳು ಬಹು ಚೆಲುವಾಗಿವೆ ಅಭ್ಯುದಯ, ಗೆಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಳೆಕೊಡುವ ಜೀವದರ್ಶನ ವಾವುದು ಇನ್ನುಮುಂದೆ ತಾವು ಕನಸು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ನನಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕನಸು ರೂಪಗೊಳ್ಳದಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಎಂಬ ಆತುರವೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ಪಡುವ ಕಾತರವೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಣ.

ಭೋಂಗಾನಾದ ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿನ ಲಯ ಯತಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಎಳೆದು, ತಡೆದು, ನಿಂತು ಓದಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತ ದವರು ಕೂಡ ವಿಷಮವೃತ್ತವೆಂಬ ಒಂದು ಜಾತಿಯ 'ಛಂದಸ್ಸಿ' ಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಗಳಂತೆ ಅದೂ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳದು ನಾಲ್ಕು ನಾನ್ನೂರಾದಾಗಲೂ ಆ ತತ್ತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇವೊತ್ತಿನ ಜೀವನದ ಲಯಗಳನ್ನು ಇವೊತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಹೊಂದಿಸಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಹುದೇನೋ. ಒಂದು ಕ್ರಮ, ನಿಯತಿ, ಸಂಪೂರ್ಣತೆ, ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನ ಓಟ, ನಿಶ್ಚಯ, ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ

ದಿರುವಾಗ, ಅಕ್ರಮ, ಅಶಾಂತಿ, ಅನೇಕಮುಖತೆ, ಒಡಕು, ವಿರಸಗಳನ್ನು ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತಾದರೆ ವಿಷಯ, ರೀತಿ, ನಾದ ಲಯ ನಡೆ ಹೊಂದಿಯಾವೇನೋ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಗಿ-ಒನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಒಳನೆಯ್ಕೆ, ರಚನೆಗಳನ್ನೂ ವಾದಪಾದಗಳಿಗಿರುವ ಲಯದ ಒಯ್ಯಲನ್ನೂ, ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತೂಗುವ—ಬೇಕಾದಂತೆ ಹಿಗ್ಗುವ, ಕುಗ್ಗುವ—ಒಂದು ಧಾರಾಳದ ನಡಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಹದವರಿತು ನಡಸಿಕೊಂಡರೆ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಅವಯವಿಗಳು ಭಂದಃಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಹಿಂದಿನ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಟ ಗೊತ್ತಾದುದು; ಗೊತ್ತಾದ ಕ್ರಮವರಿತು ಅದನ್ನು ಓದಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ನಡಿ ಹೇಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆ ನಿಂತು, ಅಥವಾ, ನೂಕಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನಿಂತು ನಡೆದು ಓದಬೇಕಾಗಿರುವ (Free Verse) ಬಿಡಿ ವೃತ್ತ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆ.ಲಯವನ್ನೇ ಭಾವ, ರಕ್ತ, ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಉಸಿರು, ಕೊರಲು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ; ಕಿವಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಂಡರೆ ಈ ಮೊದಲ ಕವನದ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಗೀತೆಗಳ ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾಗುವುದು.

‘ಸಾನೆಟ್’ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ. ಅದನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಬರೆಯುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಕಾಣುವುವು. ಮೊದಲಿನದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗೊತ್ತಾದ ಭಾಗಗಳಿವೆ. (i) ಎಂಟು ಸಾಲಿನ ಖಂಡ, (ii) ಆಮೇಲೆ ಆರು ಸಾಲಿನ ಖಂಡ. ಈ ಎಂಟು ಸಾಲಿನ ನಡಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಾಸಬಂಧ ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಾಸರಚನೆ ಬೇರೆ ಇಂಥ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಮೂರು ಮೂರು ಪಾದಗಳ ಎರಡು ಖಂಡಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಎರಡೆರಡರ ಮೂರು ಖಂಡಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ರಚಿಸಿ, ನಾದಲಯ, ಪ್ರಾಸ, ಅರ್ಥ ಭಾವಗಳ ನಡಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ, ಅವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ರಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವುದೋ

ಪದ್ಧತಿ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಾರ್ಥಗಳ ಒಂದು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಂತೆ, ಹಿಡಿತ ಹಿತ ಮಿತಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಷ್ಕುರ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಸಾನೆಟ್ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವನ್ನು ತೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಅರ್ಥ ಒಂದು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅಥವಾ, ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಬೆಳೆಯೋ ವಿವರಿಸಿಯೋ, ತುಂಬಿಯೋ, ಸಡಿಲಿಸಿಯೋ ಎರಡನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದೂ— ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಪಾದಗಳ ನಡಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಸಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಈ ಎಂಟು ಪಾದಗಳ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾವ, ಅರ್ಥ, ಮುರಿದು ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಥವಾ ಸೂಚಕವಾದ ಬೇರೆಯ ಒಂದು ಮನೋವಿಲಾಸವನ್ನೂ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಸಾನೆಟ್ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಈ ಭಾವದ ತಿರುಗು, ಮುರಿವು ಸಾನೆಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣ; ಆ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧ. ಅದು ಬಹು ವಿಚಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬಹು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಎರಡು ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಸಾನೆಟ್ಟಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಪಾದಗಳನ್ನು ನಡಸುವ ರೀತಿ ಅವುಗಳ ಬಗಿವಾಗಲೀ ಧಾರಾಳವಾಗಲೀ ಕೆಡದಂತೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಡಸುವ ಚಮತ್ಕಾರ, ಬೇರೆಗೆ ತಿರುಗುವಾಗ ತಿರುಗುವ ಸೊಗಸು, ಕಡೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥವೂ ಭಾವವೂ ಪಾದದ ಲಯವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು ಎಂಬಂತೆ ನಡಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ, ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನೆರವೇರಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಸಾನೆಟ್ ಬರವಣಿಗೆ ಹಲವು ಮೇಧಾವಿಗಳಾದ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಗೋಕಾಕರ ಈ ಎಪ್ಪತ್ತು ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳೂ ಸಾಕ್ಷಿ. ರಚನೆ, ನಡಗೆ, ಮುಕ್ತಾಯಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸಾನೆಟ್ ಬರೆಯುವವರು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ

ಸಾನೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದದ ಮೂರು ಖಂಡಗಳೂ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಧವನ್ನು ಕವಿ ಜಡತಿ ಮಾಡಿಯೋ, ಸೂಚಿಸಿಯೋ, ರೂಡಿಸಿಯೋ ಮುಡಿಯಿಡುವಂತೆ ಎರಡು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಎರಡೂ ಉಂಟು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎರಕದಲ್ಲಿ ನಡಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲುಂಟು. ಎಷ್ಟು ಜನ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಗತ್ಯಗಳಿಗೂ ಬನಿಗಳಿಗೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟು ಬಗೆಯ ವಿತರಣೆ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಈ ಸಾನೆಟ್ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಶಿಲ್ಪ; ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಭಾವ ರೂಪ ತಾಳಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾವ ಆದಿ ಮಧ್ಯ ಅಂತ್ಯ ಹೊಂದಬೇಕು. ಮೇಲ್ತರದ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳು ಹಲವನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಗೋಕಾಕರ ರಚನಾಶಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಡೆಯಲೆಂದು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರು ಇದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ನಂದಾದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಕನ್ನಡ ನಾಡ ಭಕ್ತರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ 'ಅಭ್ಯುದಯ' ದ ಆಸೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಲಭಿಸಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಲಿ; ನೆರವಾಗಲಿ.

ಅ ರಿ ಕೆ

ಕೊಪ್ಪಳದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದವರು ನನ್ನ ಈ ಕವನಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೊಂದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಉದಯವಾಗಲಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಯರಾಗವು ಸಿರುಮಾ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಸಿರುಮಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪರಂಪರೆಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಈ ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಿದು ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಕೊಪ್ಪಳ ನಗರದ ಸವಿನೆನಪಿಗೆ ನಾನಿತ್ತ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯದು.

‘ಅಭ್ಯುದಯ’ ವೆಂಬ ಕವನವೊಂದು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಂದ ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಕವನ, ಗುಬ್ಬಿಮೆರಿ, ಕೃಪಣರ ಬಾಳು ಹಾಗೂ ಬೇಡತಿ ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಹನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ‘ಪ್ರಗತಿಪರ’ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವೆವೋ ಅದನ್ನು ಅಂಧ್ರ ವೇಶದಲ್ಲಿ ‘ಅಭ್ಯುದಯ’ ದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಭ್ಯುದಯದ ವಿಚಾರವು ಅಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಆ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣವು ಈ ‘ಅಭ್ಯುದಯ’ದ ವಿಚಾರದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವಿಚಾರಗಳ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ೧೯೩೮ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿದೆ. ಗೆ. ಮುಗಳಿಯವರೂ ನಾನೂ ಕೂಡಿ ಜೀವನದ ಆ ಪರಿಗೆ ದನಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಕವನಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆ

ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕವನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ 'ಅಭ್ಯುದಯ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ಅಭ್ಯುದಯ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗದ ಪರಿಚಯ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನನಗಾಯ್ತು.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವು ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆರೇಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರೂ ನಾನೂ ಇದ್ದಾಗ ರಜೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಓದಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವರ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ನನ್ನವು ಇಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿವೆ.

'ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಈ ಕವನಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಚಿತವೆಂಬುದು ವಿಚಾರಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಒಂದು 'ಸುನೀತ' ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಚಾರತರಂಗಗಳಿರುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಷ್ಟೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ತರಂಗವು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವುಳ್ಳ ಕೊನೆಯ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ 'ಚೌದಶಪದಿ'ಯಂತೆ 'ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ'ಯೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಚಿತವಾದ ಹೆಸರಾಗಲಾರದು. Sonnet ಇದರ ತದ್ಭವವನ್ನು 'ಸುನೀತ' ಎಂದಾಗಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಏಕೆ ಬಳಸಬಾರದು? ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಭಂದಸ್ಸಿನ ನಾಮಾವಲಿಯ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುತು 'ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ'ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

'Sonnet' ಯಾವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೋ ಆ ಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುನೀತಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲು ರಚಿಸಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಸ-ಮಾಲಿಕೆಗಳ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಈ ಸುನೀತಗಳಲ್ಲಿ ಹೆವಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ

III

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಂತೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಎರಡೇ ಪ್ರಾಸ-ಬಂಧಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ :

೧. ಅ-ಆ-ಆ-ಆ; ಅ-ಆ-ಆ-ಆ; ಇ-ಈ-ಉ; ಇ-ಈ-ಉ.

೨. ಅ-ಆ-ಆ-ಆ; ಇ-ಈ-ಇ-ಈ; ಉ-ಊ-ಉ-ಊ; ಎ-ಎ.

ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ವಿಧಾನವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ :

ಅ-ಆ-ಆ-ಆ; ಇ-ಈ-ಈ-ಇ; ಉ-ಊ-ಎ; ಉ-ಊ-ಎ.

ಮೊದಲನೆಯ ಹನ್ನೊಂದು ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರಗಳೂ ಇವೆ ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕರ ವರೆಗಿನ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗಳು ರೂಪಕ - ಸುನೀತಗಳು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದರಿಂದ ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕರ ವರೆಗಿನ ಸುನೀತಗಳು ಮಾನವ-ಸ್ವಭಾವದ ಕೆಲವೊಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಗೊಂಬೆಯಾಟ'ದಿಂದ 'ಕೊಳಲಿ'ನ ವರೆಗೆ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಸುನೀತಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ತೋಳ'ದಿಂದ 'ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿ'ಯ ವರೆಗೆ ವಿಡಂಬನ-ಹಾಸ-ಪರಿಹಾಸಗಳ ಮೋಡಿಯಿದೆ. 'ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿ'ಯಿಂದ 'ಉತ್ತರ'ದ ವರೆಗಿನ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಭಾಷಣ-ಸುನೀತಗಳಾಗಿವೆ. 'ಕನಸು-ನನಸಿ'ನಿಂದ ಕೊನೆಯತನಕ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮುಸುಕುವ ಭಾವನಾ ಲಹರಿಗಳ (moods) ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ.

೧೯, ಮಾರೆಡ್ಡಿಪಲ್ಲಿ, ಸಿಕ್ಕಂದ್ರಾಬಾದು

೨೩-೧೧-೧೯೪೫

—ವಿನಾಯಕ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರ ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹದೊಡನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತದ್ದು ನಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಲಬ್ಧಪ್ರತಿಷ್ಠ ಕವಿಗಳಾದ ಇವರನ್ನು ಒದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕವಿಗಳಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಜ್ಞರಾಗಿ ಇವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಚಿರಸರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಎಳೆಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತು ಅವರು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿನ ಕವಿತೆಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಾವೇನೂ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿಗಳೂ ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀ. ಯವರೂ ತಮ್ಮ ಅರಿಕೆ ಒಡನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಛಂದೋರೂಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವೇ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರೊಬ್ಬರು. ಅವರ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಈ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣ ಕಾವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವವೆಂದು ಭರವಸೆಯುಂಟು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರಿಗೂ, ಮುನ್ನುಡಿಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀ. ಅವರಿಗೂ, ಅಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿ ತಿದ್ದುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ನರೇಗಲ್ ಪ್ರಲ್ಹಾದರಾವ ಅವರಿಗೂ ಮಂಗಳೂರ ಗೋವಿಂದರಾವ ಅವರಿಗೂ ದೇಸಾಯಿ ದತ್ತಮೂರ್ತಿ ಯವರಿಗೂ, ಮುದ್ದಾಗಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಿಗೂ, ಮಾರಾಟದ ಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರ ಪಡೆದ ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಜಿ. ಚಿಮ್ಮಲಗಿಯವರಿಗೂ ಸಂಸ್ಥೆ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಅದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದೂ ಆ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವರೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ
ಯುಗಾದಿ ಪ್ರತಿಪದ
೩-೪-೧೯೪೬

—ಜನಾರ್ದನರಾವ ವಕೀಲ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಭ್ಯುದಯ :

ಪುಟ

೧	ಭೋಗನಾದ	...	...	೧
೨	ನಮಸ್ತೇ !	..	..	೨
೩	ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ	.	.	೩
೪	ಗಿಳಿವಿಂಡು	.	.	೪
೫	ಗುಬ್ಬಿ ಮರಿ	..	..	೭
೬	ಬೇಡತಿ	..	..	೧೦
೭	ಕೃಪಣರ ಬಾಳೆ	...	.	೧೩
೮	ಬೆಡಗಿ	.	.	೧೪
೯	ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ	.	.	೧೭
೧೦	ಕ್ರಾಂತಿದರ್ಶಿ	.	.	೨೦
೧೧	ಅಭ್ಯುದಯ	..	.	೨೨
೧೨	ಗೆಲುವು	.	.	೨೫

ಅಪ್ಪಪಟ್ಟದಿಗಳು :

೧	ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ	..	.	೩೧
೨	ದನಯಂತಿ	..	..	೩೨
೩	ಮಾಸತಿ	.	..	೩೩
೪	ಮಹಾಪುರುಷ, ಮಹಾವನಿತೆ	..	.	೩೪
೫	ಅಶ್ವಾರೋಹಿ	.	..	೩೫
೬	ಶೆಲ್ಲಿ	..	...	೩೬
೭	ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿಮನ್ಯು	.	....	೩೭
೮	ತ್ಯಾಪನನಾಯಕ (೧)	.	.	೩೮
೯	,, (೨)	..	..	೩೯
೧೦	,, (೩)	.	..	೪೦
೧೧	,, (೪)	..	.	೪೧
೧೨	ಮುಂಗಾರು	.	.	೪೨
೧೩	ಮರುಭೂಮಿ	---	.	೪೩

೧೪	ಚಂದ್ರೋದಯ	.	..	೪೪
೧೫	ಬೆಳುದಿಂಗಳು	.	.	೪೫
೧೬	ರೋಹಿಣಿ	.	....	೪೬
೧೭	ಮುದಿಯಾನೆ	..	.	೪೭
೧೮	ಗರುಡಪಕ್ಷಿ	...	.	೪೮
೧೯	ರಾಜಹಂಸ	..	..	೪೯
೨೦	ಹಿತ್ತಲ ತುಳಸಿ	.	...	೫೦
೨೧	ರಾನುಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯ	.	..	೫೧
೨೨	ಬೋಳಗುಮ್ಮಟ	.	.	೫೨
೨೩	ಶಿಲಾವೃಕ್ಷ	.	.	೫೩
೨೪	ಏಸಿಯ-ಯುರೋಪು	.	.	೫೪
೨೫	ಕಾದಲ	.	...	೫೫
೨೬	ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧಕ	.	.	೫೬
೨೭	ಕನ್ನಡಿಗನ ಹೃದಯರಾಗ	.	.	೫೭
೨೮	ಕಮ್ಮಟ	.	.	೫೮
೨೯	ಕವಿ	.	.	೫೯
೩೦	ಹುಟ್ಟುಗುರುಡ	.	.	೬೦
೩೧	ಆದರ್ಶವಾದಿ	.	.	೬೧
೩೨	ತಂದೆ	.	.	೬೨
೩೩	ಗೆಳೆಯ	.	.	೬೩
೩೪	ವಿದ್ವಾಂಸ	..	.	೬೪
೩೫	ಗೊಂಬೆಯಾಟ	.	.	೬೫
೩೬	ಚಲಚಿತ್ರನಂದಿರ	.	.	೬೬
೩೭	ಹೊಸೂರು	...	.	೬೭
೩೮	ನಾಗರಪಂಚಮಿ	.	.	೬೮
೩೯	ಕೊಳಲು	.	.	೬೯
೪೦	ತೋಳ	.	.	೭೦
೪೧	ಚರ್ಚಿಲ್ ವಿರೋಧಿಯ ಉದ್ಗಾರಗಳು	.	.	೭೧
೪೨	ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಕ್ತ	.	.	೭೨
೪೩	ಕಾಮಿ	..	.	೭೩
೪೪	ಕಾಮುಕ	.	...	೭೪
೪೫	ಗೃಹಸ್ಥ	.	.	೭೫

೪೬	ಜಂತು ; ವಿತಂತು	.	..	೭೬
೪೭	ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕವಿ	.	.	೭೭
೪೮	ವಿಮರ್ಶಕ, ೧೯೩೩	..	..	೭೮
೪೯	ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿ	....	...	೭೯
೫೦	ಮದುವೆ	...		೮೦
೫೧	ಎರಡು ದಸಿಗಳು	...	...	೮೧
೫೨	ಸೆರೆ‌ಯಾಳು ; ದಾರಿಹೋಕ	...	...	೮೨
೫೩	ಪ್ರಶ್ನೆ			೮೩
೫೪	ಉತ್ತರ	.	.	೮೪
೫೫	ಕನಸು-ನನಸು			೮೫
೫೬	ಸ್ತ್ರೀ			೮೬
೫೭	ನಲ್ಲ-ನಲ್ಲೆ			೮೭
೫೮	ಪ್ರೀತಿ		.	೮೮
೫೯	ಇಬ್ಬಗೆ	.	...	೮೯
೬೦	ರಿಂಗಣ	..	..	೯೦
೬೧	ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪುರುಷ	..	.	೯೧
೬೨	ಬಿನದ	.	.	೯೨
೬೩	ಎರಡು ಜ್ಯೋತಿಗಳು	.	...	೯೩
೬೪	ಧೈಯ		.	೯೪
೬೫	ತಿರುಗಿ ಬಾ ' ಹೃದಯವೇ !			೯೫
೬೬	ಪ್ರತೀಕ್ಷಣೆ		..	೯೬
೬೭	ಕರುಣೆ	...	...	೯೭
೬೮	ಅಹಮಹಮಿಕೆ	...		೯೮
೬೯	ದೈವ (೧)	...	...	೯೯
೭೦	ದೈವ (೨)	...	...	೧೦೦
೭೧	ದೈವ (೩)	...	...	೧೦೧

ಒಲುಮೆಯ ಮುಡಿಪು

ನನಗೆ ದಾರಿ ಕಾಣದಾಗ
ತಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮರದ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಆಸರವಿತ್ತ
ಮಾನ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ
ಶ್ರೀ. ದೀಕ್ಷಿತ ನರಸಿಂಗರಾಯರಿಗೆ

ಭಿನ್ನ ವೃತ್ತಿ, ಭಿನ್ನ ವಯವು,
ಆದರೇನಭಿನ್ನ
ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ, ಜೀವದೊಲವು
ಅಂದು ನನ್ನ-ನಿನ್ನ

ಹೊಂದಿಸಿತ್ತೈ ಸಂಧಿಸಿತ್ತು
ಒಂದೆ ಹೃದಯರಾಗ
ನಲುಮೆಯಿಂದ ಬಂಧಿಸಿತ್ತು
ಒಂದೆ ಅವೃತಯೋಗ

ಅ ಬೆಳಕೇ ಬಾಳ ಸಧದಿ
ಇಂದು -- ಮುಂದು ಮೂಡಿದೆ;
ಮತ್ತೆ ಹೂಡಿ ನಿಂತ ರಥದಿ
ಉದಯರಾಗ ಹಾಡಿದೆ

— ವಿನಾಯಕ

ಅ ಭ್ಯುದ ಯ

ಭೋಂಗಾನಾದ

ಕೋಳಿ ಕೂಗಿ ನಸುಕನೆಚ್ಚರಿಸುವ ಮುನ್ನ,
ಹೊಂಗದಿರನೆದ್ದು ವಸುಧೆಯ ನೋಡಿ ನಗುವ ಮುನ್ನ,
ಹಗಲ ಮುಗಿಲುಗನಸಿನಲಿ ಬೆಂಗದಿರ ಮಾಯವಾಗುವ ಮುನ್ನ,
ನನ್ನ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
ಕೊಂಬು ಹಿಡಿದಿತ್ತು ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು

ನಿದ್ದೆ ತೊಲಗಿತು; ಕಿವಿ ಸೋತವು; ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯಿತು,
'ಕುಹೂ ಕುಹೂ' ಎಂದು ಗಾನದ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವ ಸ್ವರವೇ
ಓಂಕಾರವಾಯ್ತು
ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯ ಕೋಯಿಲವ ಬೆಳಗಲು ಬಂದಿದೆಯೆಂದೆ
ಕೋಗಿಲವಿದು
ನನ್ನ ಜೀವದ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿ ಪಡೆಯಲೆಳಸಿತು ಸಂದೇಶವನ್ನು.

'ಕುಹೂ ಕುಹೂ' ಎಂದು ಕೊಂಬು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆಯು,-
ಭೋಂಕನೆದ್ದು ಭೌಂವೈಂದು ಬೆದರಿಸಿತು ನೋಡು
ಗಿರಣಿಯ ಭೋಂಗಾನಾದ !
ಸಮಾಧಿಭಂಗವಾಗಿ ಕೋಗಿಲೆಯು ಹಾರಿತ್ತು.
ಆಶಾಭಂಗವಾಗಿ ಜೀವವು ಮರಳಿತ್ತು.
ಸೈರನ್ನಿನ ಮಾಯೆ ಜೀವಯುಗಲವನಗಲಿಸಿತ್ತಯ್ಯ !
ಅಗಲಿಸಿ ಬಂಧಿಸಿತ್ತು !

ನಮಸ್ತೇ !

ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ನನ್ನ ಎಳೆಗನಸುಗಳೆ ! ನಿಮ್ಮ
ತಳಿಗೇಂಪು ಹೂಗಂಪು ತಂಗಾಳಿ ಮುಗಿದು
ಸಮರವನು ಸಾರಿಹುದು ಅಮರ ಶಕ್ತಿಯದೊಂದು,
ಎದೆಮನವ ತಣಿಸಿರುವ ದಿನಗಳನೆ ಹುಗಿದು !
ನಿಂತಿರುವದೆದುರಾಳಿಯಾಗಿ ನನಸಿನ ಕಹಿಯು,
ವ್ರಾಣಗಳ ಗಂಟೆಯನು ಗಣಗಣನೆ ಬಡಿದು;
ಪಾವಸಂಚಯವೆಲ್ಲವಾಗಿ ಕೋಪಿಸಿದಹಿಯು
ಮಲೆತು ನಿಂತಿಹುದೀಗ ಮುಗಿಲ್ಲದ್ದ ತಡೆದು :
ಸಾಕಿನ್ನು ಕನಸಿಗನ ದಿವ್ಯ ದೀವಟೆಗೆ !
ಸಾಕು ವಂದನೆಯಿನ್ನು ಒಲವೆಂಬ ನಟೆಗೆ !
ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ಕನಸೆ! ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ಸೊಗಸೆ!
ನನ್ನ ಮರೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಕಂಗಳಾ ಬೊಗಸೆ !

ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ

‘Who breaks a butterfly upon a wheel ?’

—Pope

ಚಲಿಗೆ ಕಾತರಗೊಂಡು ರಾಜವೀಧಿಯಲೆದು
ನೆಲಕಂಟೆಗೊಂಡ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಯ
ನಸುಕಿನಲಿ ನೋಡಿದೆನು,—ಬಂಡಿಗಾಲಿಯದುರುಳಿ
ಕೊಲಲದನು ಮಾಡಿ ಮೂರಾಬಟ್ಟೆಯ.

ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ವಕ್ಕಗಳನು ಮಣ್ಣಾಗಿಗಿದ
ನರನವನ ಕಣ್ಣಲಿ,—ಬಂಡಿಗಾಲಿ !
ಇಳೆಯೆಂಬ ನಂದನದಿ ಪುಂಡಾಟವಾಡುವನು :
ಹುಲಿಯಬ್ಬರವು ನಿಲಲು ಇವನ ಹೂಲಿ !

ಸ್ವಾರ್ಥವಿದ್ದರೆ ಕೊಲುವ, ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಲುವ
ಮೋಜಿಗೆನಲೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೆಂದು ಕೊಲುವ
ಮತ್ತೆ ದೇವರ ದಿವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಮೇಲು
ಕೋಡು ಮಾಡಿಹವನಗೆ : ಇವನೆ ಚೆಲುವ.

ಗಿಳಿವಿಂಡು

ಒಂದರಳೆ ಮರದಲ್ಲಿ
ಸಂಜೆಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ
ಒಂದೊಂದೆ ಮರಳುವವು ನಾಲುಗೊಂಡು :
ಒಂದೊಂದೆ ಮರಳುವವು
ಗಿಳಿಯೆಲ್ಲ ತೆರಳುವವು
ಗೂಡುಗೊಂಡಿಹ ಮರವನಿದಿರುಗೊಂಡು.

ಸಂಧ್ಯೆಯಿಂದೀಚೆಗೆನೆ
ಸ್ಮರನೆಚ್ಚ ಶರಗಳೆನೆ
ತಾಗುತ್ತಿದೆ ಗಿಳಿಹಿಂಡು ಬಂದು ಮರಕೆ.
ಕೊಂಬೆನೋಲೆಳೆಮರಿಯು
ನಂಬಿ ತಾಯಿಯನರಿಯು-
ತಿರೆ ಮಿಡಿಯಿತೆನ್ನೆದೆಯು ದೀನ ಸ್ವರಕೆ.

ಅಭ್ಯುದಯ

ಮರ, ಸ್ಮರನ ಬೀಡೆಂದು—
ಗಿಳಿಗಾವಲಿಹುದೆಂದು—
ಗಲಹುತಿದ್ದನು ಹಳೆಯ ದಿನದ ಕವಿಯು :
ಅಂದಿನಾ ಬಾಳಿನಾ
ಇಂದಿನಾ ಹಾಳಿನಾ
ಗತಿ ಬೇರೆ ಶ್ರುತಿ ಬೇರೆ,—ಕಹಿಯು ಸವಿಯು.

ನೂರಾರು ಗಿಳಿಯ ಮನೆ-
ಯೊಳಗೊಂಡ ಮರದ ಕೊನೆ-
ಯೆಲೆಗಳಲಿ ತೂರಾಡಿ ಚೀರಾಡುತ
ಒಂದು ಗಿಳಿಯಿನ್ನೊಂದ-
ನಲ್ಲಿ ಭೀ ಧೂ ಎಂದು,
ತನ್ನದಿದು ತನಗೆಂದು ಹೋರಾಡುತ

ಬರೆ, ಕೇಳಿ ಚೀರ್ದನಿಯ,
ನೋಡಿಲ್ಲಿ! ಹೂಗಣೆಯ
ಹಬ್ಬವಿಹುದೆನಬಹುದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ?
ಒಂದು ಗಿಳಿಯಿನ್ನೊಂದ-
ನೆದುರಿಸಲು ಕಡುನೊಂದು
ಕದನವೆಸಗುತ ಕೂಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ?

ಒಂದೊಂದು ಗಿಳಿಗೊಂದು
ಮನೆಯಿಹುದು ಇದ್ದರೂ
ಗಿಳಿಯ ಗೊಂದಲವಿಂತು ಹಾವುರ್ದೇಕೆ ?
ಬೇರೊಂದು ಗಿಳಿಯ ಮನೆ-
ಯನ್ನು ನೇರುತ ಕಲಹ-
ವೆಸಗಿ ತಿಳಿವಿಲ್ಲದಲಿ ಸಾವುರ್ದೇಕೆ ?

ಅಭ್ಯುದಯ

ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸವಿಗನಸು,
ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸವಿತಿನಸು,
ಎಲ್ಲರಿಗದೆಲ್ಲವನು ಕೊಡುವಳಿಳಿಯು.
ಕಲ್ಲೆಡೆಯವರು ಕೆಲರು
ಮೆಲ್ಲವರದೆಲ್ಲವನು
ಇಲ್ಲಿಹುದು ನೋಡು ಅನ್ಯಾಯದಿಳಿಯು !

ಬಳಿಗೆ ಸುಳಿವಳು ರಾತ್ರಿ
ಇವಳೆ ಎಲ್ಲರ ಧಾತ್ರಿ !
ತಲೆಗೊಂದು ಮಂಚವನು ಮಲಗಲಿತ್ತು
ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹಿರಿ ವಯಣ,
ಮುಗಿಲುದ್ದ ಕುಡ್ಯಾಣ-
ಕಣಿಗೊಳಿಸುವಳು ಗಿಳಿಯ, ಕ್ರಾಂತಿವೆತ್ತು.

ಗುಬ್ಬಿಮರಿ

ಮಬ್ಬುಗವಿದು ಕತ್ತಲಾಗೆ
ಎತ್ತ ಏನು ಕಾಣದಾಗೆ
ಮಳೆಯ ಹಸಿಯು ಮೊತ್ತವಾಗಿ
ಬಂದು ಮೊಗವ ತಿವಿಯುತಿರಲು
ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ಬಂಟಿನಂತೆ
ಇಳೆಯು ಸುಮ್ಮನೊರಗುತಿರಲು
ಕತ್ತನೆತ್ತಿ ಆತ್ತ ಇತ್ತ
ನೋಡುತಿಹುದು ಗುಬ್ಬಿ ಎತ್ತ
ತನ್ನ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿತೋ !
ತನ್ನ ಮನವ ಕಳಿಸಿತೋ !

ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ಮರಿ !
ಸುತ್ತಲಿಹವು ನಾಯಿ ನರಿ !
ಭೋರಂದು ಗಾಳಿಮೊಳಗು !
ನೀರೆ ನೀರು ಮೇಲು ಕೆಳಗು !
ಎತ್ತಣಿಂದದೆತ್ತ ಪಯಣ ?
ಕತ್ತನೆತ್ತಿ ಎದೆಯನೊತ್ತಿ
ಮರಿಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಯೆಳೆಯಿತು.
ಸಾಯುವಂಥ ಬೀಳುವಂಥ
ಮಳೆಯ ನೆಳೆತ ಸೆಳೆಯಿತು !

ಅಭ್ಯಾಸ

ಮೋಡದಾಚೆ ತಮ್ಮ ಬೆಳಕು
ಬಯ್ಯಿರಿಸಿತು ಅರಿಲ ಗಣವು.
ಮನೆಯೊಳೆಲ್ಲ ನಗೆಯ ಬೀರಿ
ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಮರ್ತ್ಯಗಣವು.
ಮರಿಯು ಸಿಲ್ಲದರ ಸಾವು
ಬರಲದೊಂದೆ, ಒಂದೆ, ಕ್ಷಣವು !
ಕತ್ತನೆತ್ತಿ ಎದೆಯನೊತ್ತಿ
ಮರಿಯು ಹೆಜ್ಜೆಯೆಳೆಯಿತು.
ಸಾಯುವಂಥ ಬೀಳುವಂಥ
ಮಳೆಯ ಸೆಳೆತ ನೆಳೆಯಿತು !

ರಕ್ತಸಾತದಿಂದ ಬಲಿತ
ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾವೆ ಇಲ್ಲ !
ವ್ಯರ್ಥವಿರುವನರ್ಥಗಳಾ
ಮೊನೆಗೆ ಕೊನೆಯ ಕೊನೆಯ ಇಲ್ಲ !
ನಿರವರಾಧಿಯಾದ ಬಾಳು
ಏಕೊ ಏನೊ ! ಹಾಳು ಎಲ್ಲ !
ನಾಣ್ಣೊ ರೆದನೊ ಲೋಕದೊಡೆಯ ?
ಸಣ್ಣ ಮರಿಯ ಕಾವರಿಲ್ಲ !
ಕತ್ತನೆತ್ತಿ ಎದೆಯನೊತ್ತಿ
ಮರಿಯು ಹೆಜ್ಜೆಯೆಳೆಯಿತು.
ಸಾಯುವಂಥ ಬೀಳುವಂಥ
ಮಳೆಯ ಸೆಳೆತ ನೆಳೆಯಿತು !

ಅಭ್ಯುದಯ

ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಸಣ್ಣ ಮರಿಯ,
ಅದುವೆ ಕಿರಿಯ, ನಾನು ಹಿರಿಯ !
ಚಳಿಗೆ ಮರಿಯ ಮೈ ಮುದುಡಿತು
ಅದಕೆ ನನ್ನ ಬಗೆ ಕದಡಿತು
ಕೈಯ್ಯಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ಇನ್ನ
ತೆರೆಯದಿರುವದದರ ಕಣ್ಣು !
ನೆಲಮುಗಿಲಿನ ನಡುವೆ, ಮರಿಯೆ !
ಕೂಡಿ ನಡೆವೆವೆಂದೆನು !
ಇದ್ದ ದೇವನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ
ಮೊರೆಯಿಡೋಣವೆಂದೆನು . '

ಬೇಡತಿ

ನರಿಯ ಮದುವೆಯ ಮಂಗ-
ಲೋತ್ಸವದ ಸಮಯವೆಸೆ
ಹೊಬಿಸಿಲುಮಾಳೆಯಾಗ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.
'ಇರುವೆ ನಿಜ್ಜಿರಗಾಗಿ '
ಎಂದು ಮುಗಿಲೆಂದಂತೆ
ನೀರದದ ಕಪ್ಪುಗೆರೆ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಮೊರಡಿಯೊಂದರ ಬಳಿಗೆ
ಸಾಗಿಹಳು ಬೇಡತಿಯು.
ಅವಳ ಬಣ್ಣವು ಸುತ್ತಿನೆರೆಯ ಕಪ್ಪು
ಬಡ ಜಾಲಿ ಮರದಂತೆ
ಬಡಕವಾಗಿಹ ದೇಹ
ಬಾಗಿಹುದು. ಯೆನ್ನನದಲಿಹುದು ಮುತ್ತು !

ಮುಳ್ಳುಗಂಟೆಯ ಮುರಿದು
ತುಂಡುಗಳ ಜೋಡಿಸುತ
ಬಂದಿಹಳು ಉರವಲದ ಹೊರೆಯ ಹೊತ್ತು.
ಹಾಯ್ದು ಹೊರೆಯೊಳಗಿಂದ
ಇದೊ ! ಸೀಳುಬಿಡಿರೊಂದು
ಉಳಿದ ಉರವಲವದರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ

ತುಸು ತಡೆದು ನಡೆಯಲೆನೆ
ಹೊರೆಯ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿಹಳು,
ಆ ಸೀಳು ಬಿದಿರನ್ನೆ ನಿಲಿಸಿಬಿಟ್ಟು
ಊರಿ ನಿಂತಿದೆ ಬಿದಿರು,
ಅವಳೆಡೆಗೆ ಬಾಗಿಹುದು
ತುದಿಗಿರುವ ಒಣಗಿಲದ ಕರಿಯ ಕಟ್ಟು

ಹೆಣ್ಣೆ ಹೊರೆಯಾಗಿಹುದೋ ?
ಹೊರೆಯೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿಹುದೋ ?
ಒಂದಕ್ಕೊಂದೊಲಿಯುವದ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು
ತಾನೆ ಮಂಕಾಗಿಹುದೋ ? •
ಹೆಣ್ಣೆ ರಲಿ ಹೊರೆಯಿರಲಿ,—
ಇವಕೆ ತುದಿಮೊದಲಹುದು ಕಾಡುಮಣ್ಣು .

ಅಭ್ಯುದಯ

ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಂತೆ
ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿಹವು
ನೀತಿದಿರುಬದಿರೊಂದೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ.
ಎಲುಬು - ಪಲುಬಿನ ಕಟ್ಟು
ಇದರದದರದು ಗುಟ್ಟು.
ಏನಿಲ್ಲ ಯಾವುದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ !

ಬೇಡರಾಕೆಯ ಮುಂದೆ
ಕಾಡುಹೊರೆ ನಿಂದಿತ್ತು
ಕೇಳಿತ್ತು : ದಾರಿ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿತೆಲ್ಲ ?
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವೆಪ್ಪಿನದಲಿ
ಹೆಣ್ಣು ನಡೆನುಡಿದಿತ್ತು :
' ಕೆಟ್ಟಿವಿಲ್ಲಿಯು ! ನಾವು ಅಟ್ಟಿವಲ್ಲ ! '

ಮರುಕ್ಷಣವೆ ಹೊರೆಯೆತ್ತಿ
ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಳಾಕೆ
ದೂರ ತನ್ನವರ ಗುಡಿಸಿಲವ ಕಂಡು
ಮೊರಡಿಯೊಂದರ ಬಳಿಗೆ
ನಡೆದಿಹಳು ಬೇಡತಿಯು
ಉರವಲದ ಕಿರಿಹೊರೆಯ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು.

ಕೃಪಣರ ಬಾಳು

ಮುತ್ತುಗಳ ಕಾವಣದಿ ಮುತ್ತುಜ್ಜ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಬೇಡಿದನು ಮುತ್ತುನೊಂದು.

‘ ಹೋದ ಮುತ್ತುಗಳೆಂತು ತಿರುಗಿ ಬರುವವು, ರಸಿಕ !
ಅವು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಬಿಂದು ! ’

ಹೂವರಳ್ಳ ತೋಟದಲಿ ಹೂವರಸ ಕುಳಿತಿದ್ದ.
ಹಾತೊರೆದೆ ಹೂವಿಗೊಂದು.

‘ ಶೋಭೆಯಳಿಯದೆ ಹೇಳು, ಹೂವೆದೆಯ ಹಾದಿಗನೆ !
ಕೊಡಲಾರೆ ಹೂವನೊಂದು ! ’

ತಾರೆಗಳ ತಿಂತಿಣಿಯು ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿತ್ತು
ಸಿಗಲೆಂದೆ ತಾರೆಯೊಂದು •
ನೂರು ಕ್ರೋಶಗಳಾಚೆ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಾಗಿತ್ತು
ನಗುತ್ತಿರುವ ತಾರೆಯೊಂದು !

ಬೆಡಗಿ

ಸುಡು ನಿನ್ನ ಸಿಂಗರವ,
ನಿನ್ನ ನೋಗವ.
ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗ ಹಾ-
ಳಾಗಿ ಸಿತು ಜಗವ !
ಆಳಾಗಿ ಸಿತು ನೂರು
ದೇಹಗಳನು,
ತೊಳಲಾಡಿಸಿತ್ತೆನಿತೊ
ಗೇಹಗಳನು !
ನಿನ್ನ ಮುಖಮಲು ಮುಖವ
ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಪಂಪು,—
ಕಳೆಯಲದು ನಿಲ್ಲುವವು
ನೂರು ಪಂಪು !
ಓ ಸುವಾಸಿನಿ ! ನೀನು
ತೈಲಿಸಿದ ಕೇಶ,—
ಅದಕೆ ಬರಿದಾಯ್ತು ಜನ
ಶಂಕರಿಯ ಕೋಶ !
ಸುಡು ನಿನ್ನ ಸಿಂಗರವ,
ನಿನ್ನ ನೋಗವ.
ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗ, ಹಾ-
ಳಾಗಿ ಸಿತು ಜಗವ !

ನಿನ್ನ ಧಮನಿಯಲಿರುವ
ರಾಜರಕ್ತ
ಅನ್ಯಾಯಗಳ ತೀರ್ಥ-
ವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತ

ಅಭ್ಯುದಯ

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ರಾಣಿ-
ವಾಸದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತರಳಿಸಿದ ಮಂದ-
ಹಾಸದಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಕುಲಕೋಟಿಯಾ
ಹೆಂಗಳೆಯರು
ಕಂಡಿಹರು ಸ್ವರ್ಗವನು,—
ನಲಕಿಳಿಯರು !
ನೂರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೆಣ್ಣು-
ತನವೆ ಹೋಗಿ,—
ಕೂಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬರಿ
ಯಂತ್ರವಾಗಿ
ನಾಯುತಿರೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ
ಹಣದ ಗಂಟು,—
ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಚೆಲು
ವಿಕೆಗೆ ಉಂಟು,—
ನರಕದಾ ಮುಗಿಲಿಂದ
ಬಂದ ಮಿಂಚು,—
ನಿನ್ನ ಕೆಂಡುಟಿಯ ನಗೆ,
ರಕ್ಕಸರ ಹೊಂಚು !
ಸುಡು ನಿನ್ನ ಸಿಂಗರವ,
ನಿನ್ನ ಸೊಗವ.
ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗ ಹಾ-
ಳಾಗಿ ಸಿತು ಜಗವ.

ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿಯಹುದು
ನೀನು ಬಾಲೆ.

ಅಭ್ಯುದಯ

ಸೆರೆಗೊಳುವ ಸೆರೆ ನೀನು;
ಹೆಂಡ. ಹಾಲೆ ?
ನಿತ್ಯ ಸಂಕಟ ವಡಲು
ನೂರು ನರಪ್ರಾಣಿ,—
ಮೆರೆಯಲೆಳಸುವಿಯಲ್ಲ,
ಆಗಿ ಇಂದ್ರಾಣಿ ?
ಬಾ ಇತ್ತ ಶಪಿಸುತ್ತ
ನಿನ್ನ ಕುಲಕೋಟಿ,—
ಬಾ ಇತ್ತ ಸಂವದದ
ಸೆರೆಮನೆಯ ದಾಟಿ !
ನೂರು ಗುಡಿಸಲಗಳಲಿ
ಮೂರಿ ನರಳಾಟ,—
ಕಾಸಿಲ್ಲ—ಕಾಸಿಲ್ಲ—
ವೆಂದು ಹೊರಳಾಟ !
ದೇವ ಕೊಟ್ಟಿಹ ಚೆಲುವ-
ದೊಂದೆ ಸಾಕು.
ಚೆಲು ಗುಲಾಬಿಗೆ ಬಣ್ಣ-
ನೆಯದೇಕೆ ಬೇಕು ?
ಮೊಸಲಿಡು ಆ ಹಣವ
ಕಾಸಿಲ್ಲದರಿಗೆ.
ಇಳಿಯಾಣ್ಣಗೀವುದಿದೆ, —
ಇದೆ ಮಂಕ, ತೆರಿಗೆ !
ಸುಡು ನಿನ್ನ ಸಿಂಗರವ,
ನಿನ್ನ ಸೊಗವ.
ಬೆಡು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗ, ಹಾ-
ಳಾಗಿ ಸಿತು ಜಗವ.

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ

ಮೇಳ

ಒಂದು ಗ್ರಹಕೆ ಬಂತು ಗ್ರಹಣ,
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣೋ !
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.

ಮೇಳದ ಹಿರಿಯ

ಕೆನೆವೆಳಕಿನ ಸೊನೆಯ ಚಂದ್ರ-
ನಾದನು ಕಷ್ಟದ ಲಾಂದ್ರ
ಪವನವಾಯ್ತು ತಾಮ್ರದ ಸೈ
ಕತ್ತಲೆಯೇ ಎತ್ತಿದ ಕೈ.
ಮರುಳೆಂದವು . ಸೈ, ಸೈ, ಸೈ !
ದಿವ್ಯ ಕುಣಿಯೆ : ಹೈ, ಹೈ, ಹೈ !
ತಬ್ಬಿ ಬೃದವು ತಾರೆ
ಮುಚ್ಚಿಡಿಯಲು ಹೌಹಾರೆ !

ಅಭ್ಯುದಯ

ಮೇಳ

ಒಂದು ಗ್ರಹಕೆ ಬಂತು ಗ್ರಹಣ,
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣೋ !
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.

ಮೇಳದ ಹಿರಿಯ

ತುಂಬುದಿರಿಯ ತಂಬುಲವನು
ತುಂಬ ಮೆಲುವ ಹಂಬಲವನು
ತಳೆದರಂತೆ ರಾಹು ಕೇತು :
ನೋಡಿದೆಂಥ ಹೇತು, ಬೇತು !
ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ,
ಮನೆ ಮನೆಯಲಿ ಮಡಿಬತ್ತಲೆ !
ಬಂದಿತಾವುದೋ ವಿಪತ್ತು
ಮಂದಿ ತಿಳಿಯರದರ ಗತ್ತು.

ಮೇಳ

ಒಂದು ಗ್ರಹಕೆ ಬಂತು ಗ್ರಹಣ,
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣೋ !
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.

ಮೇಳದ ಹಿರಿಯ

ರಾಹು ಕೇತು ರಗಳೆ, ಕಂತೆ;
ಅಂಜಿಕೆಗಳ ಬಂಜೆ ಸಂತೆ.
ಮಣ್ಣಿಗರಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರುವುದು,—

ಅಭ್ಯುದಯ

ಸತ್ಯಕಥೆಯು ತಿಳಿದಿರುವುದು :
ಹೊಂಗದಿರನಿಗೈದುರಾಗಿ
ಭೂಮಿಯು ಬರುತಿರಲಾಗಿ
ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪುನೆಲಲು—
ಅದುವೆ ಚಂದ್ರನಳಲು-ಬಳಲು
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯನೆ ನುಂಗುವಂಥ
ರಾಹು ನಾವು. ನಮ್ಮ ಪಂಥ
ಪಂಥಾನವ ಸುತ್ತಿದೆ,
ಮುದ್ದು ಮುಗಿಲ ಮುತ್ತಿದೆ :
ಭೂಮಂಡಲ ಕೆಣಕುತ್ತಿದೆ,
ಗ್ರಹಮಂಡಲ ಹೆಣಗುತ್ತಿದೆ :
ಸಾಯ್ವೆಳಕದು ಮಿಣುಕುತ್ತಿದೆ:—

ಮೇಳ

ಒಂದು ಗ್ರಹಕೆ ಬಂತು ಗ್ರಹಣ,
ಇಂದೆ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ
ಉಳಿದವಕೂ ತುಂಬಿದೆ ದಿನ.
ನಾಳೆ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ.

ಮೇಳದ ಹಿರಿಯ

ದೇ ದಾನ್ ! ಸುಖೇ ಗ್ರಾನ್ !
ದೇ ದಾನ್ ! ಸುಖೇ ಗ್ರಾನ್ !

ಕ್ರಾಂತಿದರ್ಶಿ

ಉಘೋ ! ಉಘೋ ! ಏಳಿರೆನ್ನ !
ಇದೋ ! ಇದೋ ! ಎದ್ದೆನೆನ್ನ !
ಎಲ್ಲು ಇಲ್ಲ ದೇವರು.
ನಾವೆ ನಮ್ಮ ದೇವರು.
ತಾಳಬೇಕು,—ಬಾಳಲು.
ಸಹಿಸಬೇಕು,—ಆಳಲು.

ಬಿನ್ನವಿಸಲು,—ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ !
ಗರ್ಜಿಸೆ,—ಕೊಡದಿರುವದಿಲ್ಲ !
ಹಣಕಾಸೆಳೆ ಬೈಲಿಗೆ.
ಕೈಯ್ಯ ಹಚ್ಚು ಧೈಲಿಗೆ.
ಹಣದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಕಲೆ,—
ಮರೆ ಮೋಸದಿ ಒಗೆದ ಬಲೆ.
ಹಣವು ತಂದ ಚಿಲುವು,—ಹೆಣ !
ಬೇಶಕಿರುವ ದಾಸ್ಯವ್ರಣ,
ಸುಟ್ಟುಬಿಡೂ ! ಬಿಡೂ ! ಬಿಡು !
ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡು !

ಆಭ್ಯುದಯ

ಆಳು ನಾವು—ಜೋಳದಾಳು,
ಕುಡುವೆವು ಕಣ್ಣೀರ ಕಾಳು,
ಧರ್ಮವೆ ಮನೆತುಂಬ ಹೋಗೆ,
ಶ್ರದ್ಧೆ ನಮ್ಮ ಹುಗಿವ ಹಗೆ,
ಹಿಂದಿರುವದು ಹಿಂದೆಯಿತ್ತು
ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಸಿಡಿಲು ಬಿತ್ತು.
ಊದು ಕಹಳೆ, ಹೊಡೆ ನಗಾರಿ,—
ನಾಳೆ ಬಾಳ್ವೆಯೆಂದು ಸಾರಿ !

ಮನೆ ಮನೆಯಲಿ ಹೊನ್ನ ನಾಳೆ.
ಮನೆಮನೆಯಲಿ ಚಿಲುವು ನಾಳೆ.
ನಾಳೆ ವಿದ್ಯೆ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗು.
ನಾಳೆ ಜ್ಯೋತಿ ಹೊರಗು ಒಳಗು.
ಇಂದು ಬಾಳಿದೆಲ್ಲ ಹಾಳು.
ತಿರುಗ ಮುರುಗ ಬರಿಯ ಗೋಳು.
ನಾಳನಾಳದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ.
ತುಂಬಿ ಬರಲು,—ಬಹುದು ವೇಳೆ :
ಊದು ಕಹಳೆ ಹೊಡೆ ನಗಾರಿ,—
ನಾಳೆ ಬಾಳ್ವೆಯೆಂದು ಸಾರಿ !

ಅಭ್ಯುದಯ

ಇಳೆಯನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿನಿಂತು
ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುವ ರೂಹೆ !
ಅಲ್ಲಿ—ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ
ಇದ್ದ ನಿನ್ನ ನಿಲುಕದೂಹೆ !
ಮನವ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ !
ನಿನ್ನ ಮಿರುಗಮಿಂಚಿದೇನು ?
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳನು ತೋರ್ವ
ನಿನ್ನ ಸಹಜ ಸೃಷ್ಟಿಯೇನು ?
ಬಂದ ಮಾವಿನಡಿಗೆ ನಿಂತು
ನಿನ್ನ ಚೆಲುವ ನೋಡಬಹುದು
ನಿನ್ನ ಲತೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ
ಕೇಳಿ ವರವ ಪಡೆಯಬಹುದು
ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ
ಎಸೆಯುತ್ತಿಹುದು ನಿನ್ನ ಬಳ್ಳಿ !

ನಿಜ ಮನೋಜವಿಹ ವಿಶಾಲ
ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದು ಕೊನರುತಿಹುದು.
ಬುದ್ಧಿಗಿರುವ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹುದು.
ಬಿದ್ದು ನಿದ್ರೆಗೈವ ದಿನ್ನೆ
ಯಮನ ಕೋಣವಾಗಬಹುದು.
ಒಳಗೆ ಸುಳಿವ ಮರ್ತ್ಯಕನ್ಯೆ

ಅಭ್ಯುದಯ

ಸ್ವರ್ಲಲನೆಯೆ ಆಗಬಹುದು.
ಸನಿಯಕಿರುವ ಗೆಳೆಯನೆದೆಯು
ಅಲ್ಲವೇನು ಸ್ವರ್ಶಮಣಿಯು ?
ತಿಳಿದು ನೋಡೆ,—ಭುವನವಿದು
ಅಲ್ಲವೇನು ಮುದ್ದುಕಣಿಯು !
ಅಲ್ಲಿ—ಇಲ್ಲಿ—ನೋಡಿದಲ್ಲಿ
ಎನೆಯುತಿಹುದು ನಿನ್ನ ಬಳ್ಳಿ !

ಆದರಿಂಥ ದೃಷ್ಟಿ ಕಳೆದು
ಹುಟ್ಟುಗುರುಡ ಕಂಗಳೇಕೆ '
ದಿವ್ಯಧಾಮವನ್ನು ಕಂಡ
ಮನವ, ಮಾಯೆ ಸೆಳೆಯಬೇಕೆ ?
ಮತ್ತೆ ನಿಶೆಯು ಕವಿದು ಹಿರಿಯ
ನೋಟವಿಲ್ಲದಾಗುತಿಹುದು
ನೋಡಿದತ್ತ ಕಾಳ್ಗತ್ತಲೆ
ಮೇರೆವರಿದು ಘೂರ್ಣಿಸುವದು
ಮತ್ತೆ ಕಾಮ-ಮೋಹ ಬೆರಸಿ
ಸೃಜಿಸಿದ ಪುತ್ತಳಿಯು,—ಹೆಣ್ಣು.
ಪ್ರಕೃತಿಯತುಲ ಸೌಂದರ್ಯ-
ಕಿರುವ ಸ್ಫುರಣ,—ಬರಿಯ ಮಣ್ಣು
ಅಲ್ಲಿ—ಇಲ್ಲಿ—ನೋಡಿದಲ್ಲಿ
ಕಾಳರೂಪವೆಸೆವುದಿಲ್ಲಿ !

ಮಾನವಾಭ್ಯುದಯದ ದೇವಿ !
ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆಂದು ಲಲೆ-
ಯಿಂದ ಬುವಿಯ ಹಿರಿಯಣುಗರು

ಅಭ್ಯುದಯ

ತಮ್ಮ ಬಾಳ ತೊರೆಯಲಿಲ್ಲೆ '
 ಆತ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನೆ ಹೂಡಿ
ನಿನ್ನ ಹಸಿವ ಹಿಂಗಿಸಿದರು.
' ಏಕೆ ತೆರೆಯನೆತ್ತಲೊಲ್ಲೆ ? '
ಎಂದು ನಿನ್ನ ಹಂಗಿಸಿದರು
' ಮುಂದೆ ಬರುವ ವಂಶಕಿರಲಿ
ಶಾಂತಿ ಕಾಂತಿಯಮಿತವಾಗಿ.
ತಾಯೆ ! ರಜನಿ ಮುಗಿಯಲೆ ' ಎಂದು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಪ್ರಾಣ ನೀಗಿ.
ಆದರೇನು ? ನೋಡಿದಲ್ಲಿ
ಕಾಳರೂಪವೆಸೆವುದಿಲ್ಲ !

ವೃಥಾವವರ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತೆ
ನೀ ಕೇಳಲು ಬಲಿಯನಿಂದು !
ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಳನುರಕ್ತಳೆನುವೆ.
ಇಡಿ ಕುಲಕೀ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು '
ಆಡಿದಾಟವನ್ನೆ ಆಡಿ
ಬರೆದುದನ್ನೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆ.
ಒಂದೆ ಲಿಪಿಯ ನೀ ಪುನರಪಿ
ಬರೆಯುತ್ತಳಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆ !
ಗೆದ್ದುದನ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಗೆಲಲು
ಮುನ್ನಡೆಯುವರೇನು ? ತಾಯೆ !
ಇಹೆಯಾ ಮಾಯೆಯಂಕಿತದಲಿ ?
ನಿನ್ನೊಳಿಗದವಳು ಮೌಯೆ !
ಆದರೇನು ? ಬೆಳಕು, ನಿಶಿಯು,—
ಇದುವೆ ನಿನ್ನ ಗಮನದಿಶೆಯು !

ಗೆಲುವು

೧

ನೋಡು ಗೆಲೆಯ ಶ್ರಾವಣವಿದು
ಹೊಸ ಹೊಂಚನು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ
ಬಿತ್ತಿರುವುದ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು
ಗಾಳಿಮಳೆಯು ಜೀಕುತ್ತಿದೆ.
ಅದಕಂತೆಯೆ ಎದೆಯುದ್ದಕೆ
ಹೊಲದ ನಿಲುವು ತೂಗುತ್ತಿದೆ
ಕಾರ್ಗಾಲದ ಹೊಸ ಹೊಂಚಿದು;
ಕಾಲಪುರುಷನೊಳಸಂಚಿದು :
ಬಾನಂಗಳಕೇಳ್ವದೆನಲು
ಮುಗಿಲೆ ನೆಲಕೆ ಬಾಗುತ್ತಿದೆ !
ನೋಡು, ಗೆಲೆಯ ! ಶ್ರಾವಣವಿದು
ಹೊಸ ಹೊಂಚನು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ.

ಅಭ್ಯುದಯ

೨

ಜಗದಲೆದ್ದ ಹೊಂಬೆಳಕಿಗೆ
ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ ಕೇಳುತಿದೆ.
ಬಂತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ
ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಕೇಳುತಿದೆ.
ನಲಿದು ಸತ್ಯಪಥವ ತೋರಿ
ಋಷಿವೃಂದವು ಬಾಳುತಿದೆ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸವಿಯುಸಿರಿದು
ಸಮತೆ ಹೊತ್ತ ಹೊಂಬಸಿರಿದು.
ಜಗವು— ಬರುವುದನ್ನು ನೆನೆದು
ಬಂದಿಹುದನು ತಾಳುತಿದೆ.
ಜಗದಲೆದ್ದ ಹೊಂಬೆಳಕಿಗೆ
ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ ಕೇಳುತಿದೆ.

೩

ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ನೆನೆವುದೇಕೆ
ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಕೇಡನು !
ಅಳಿಗಾಲವೆ ಇದು ಕೊನೆಯೆ ?
ಮುಂದುವರಿಸು ಹಾಡನು !
ಇಂದಿಗಿಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಡುವ
ನಾಡ ಕಟ್ಟುಪಾಡನು !
ಇಂದಿನ ನುಡಿ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲು
ಅದಕದೋ ! ಅವಿದ್ಯೆ ಮಡಿಲು.
ನಾಡದೆ ಮಂಧಿಸುತ ತರುವ
ಚಂದ್ರನಂಥ ಕೋಡನು !
ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ನೆನೆವುದೇಕೆ
ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಕೇಡನು !

ಅಭ್ಯುದಯ

೪

ನೋಡು ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಜೀವ
ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತು ಹಾರುತಿವೆ
ನಾಡಿನೊಲವ ನಾಡ ಗೆಲುವ
ಕೊರಲತುಂಬ ಸಾರುತಿವೆ.
ಉಜ್ಜೀವನದುಡ್ಯಾಣದಿ
ತಮ್ಮನೆ ತಾವ್ ಮೀರುತಿವೆ :
ಇರಲಿದೆಮ್ಮ ಜೀವನ .
ಆಗಲಿಂತು ವಾವನ
ನೋಡು ! ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯ ಶಕ್ತಿ
ಕಾಳನೊಡನೆ ಹೋರುತಿವೆ !
ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಜೀವ
ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತು ಹಾರುತಿವೆ

ಅಷ್ಟಪಟ್ಟಿದಿಗಳು

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ

ಅರಸು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಾತುಗೆಲುವ ಮನೀಷೆ-
ಯಿಂದ ಕಾಡನು ನೇರಿ ಮುನಿಯಾಗಬಯಸಿದನು.
ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನ್ನ ವಶವಿರಲೆಂದು ಸಹಿಸಿದನು
ನೂರು ಸಂಕಟಗಳನು. ಪೂರೈಸದಭಿಲಾಷೆ.
ಸ್ವರ್ಲೋಕದವರು ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇನಕೆಯಾಸೆ-
ಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಪಂಚಭಾರವನು ವಹಿಸಿದನು
ಅರಸೆಂಬ ಹಂಬಲಕೆ ಮನಸೋತು ಸೃಜಿಸಿದನು
ಸೃಷ್ಟಿಯನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ತಮಾಷೆ !

ತೋಲಗಲೀ ಮದವು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ರಾಜರ್ಷಿ.
ಬಟ್ಟಬಯಲಾಗಿರಲು ಅವನ ಕೋಪಾಟೋಪ,
ಸತ್ಯಸಂಧರ ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯದುರುಲನು ಹಾಕಿ
ಅವರ ಕೆಣಕುವ ರೀತಿ ಅವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ.
ಅಳುಕಿದವರಿಗೆ ತಪವ ದಾನಗೈದ ವಿವೇಕಿ,—
ಅವನ ನೆನಪುಳಿವನಕ ಧರ್ಮಕೆಲ್ಲಿದೆ ಲೋಪ ?

ದಮಯಂತಿ

ಜಯ ಜಯ ಜಯಂತಿ ನಿನಗಿರಲಿ ಓ ! ದಮಯಂತಿ !
ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ ! ಮೂಲೋಕ ಗಮನಿಸಲಿ,—
‘ ಮಾನವನ ನಲುಮೆಗೀ ಭೂತಲದಿ ಸಮನಿಸಲಿ
ನಾಕದೈಸಿರಿ ’ ಎಂಬ ಹಿರಿನುಡಿಯು. ಕುವದಂತಿ
ಹಿಂಗಲಿ ನಳರಾಯ ಹಾಕಿಟ್ಟ ಹಿರಿಪಂಜ್ಜಿ
ಅಮರ ದೀವಿಗೆಯಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿ ! ರಮಿಸಲಿ
ಪ್ರೀತಿ ಮಾನವತೆಯನು. ಜನತೆಯಿದನುಪಮಿಸಲಿ
ಅವ್ಯತವೆಂದೋಲಾಡಿ ! ಇಂತೊರೆದ ಗುಣವಂತಿ !

ಮೊದಲು ಬೇಟವ ನೀನು ಮನ್ನಿಸದಿರಲು ಸುರರು
ಕಡುಮುನಿದು ತಂದ ಕೋಟಲೆಗಳನು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞೆ-
ಯಾಗಿ ಸಹಿಸಿದೆ ದೇವಿ ! ಇಂದ್ರ-ವರುಣ-ಕುಬೇರ
ಬೆರಗುಗೊಂಡರು ತಾಳ್ಮೆಯೆದೆಗಾರಿಕೆಗೆ ನರರು
ನಲ್ಮೈಹ ಮಂಗಳವನರಿತಹರು. ಮಂದಾರ-
ದಂಧ ನಿನ್ನೀ ಮಹಿಮೆಯಹುದನಂತದ ಸಂಜ್ಞೆ.

ಮಾಸತಿ

ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಹು
ಬೆಲೆಬಾಳ್ವ ಕೇಸರಿಯ ಬಟ್ಟೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮನ-
ದನ್ನೆಗೆಸೆ ಹಿಡಿದ ಹೂವಾಲೆ, ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬನ-
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೆಣಿಕೆ, ಮನದಲ್ಲೆಣಿಕೆ ಈ ನೋವು
ಈಗ ಕಳೆಯುವುದೆಂದು ಬಂದಳಾ ಮಾಸತಿಯು
ಬಾಳುವೆಯ ಬನ್ನವನು ಸುಂಗಿರುವ ಯಾತ್ರಿಕನ
ಮೈಮಲಿತ ನೋಟವೆನೆ ಕಣ್ಣೆರೆಯಲಾ ಗಗನ-
ದಲಿ ಕಂಡಿತಾಕ್ಷಣವೆ ಚಂದ್ರರೂಪಿಣಿಯುತಿಯು

ಚಿತೆಯ ನೇರಿದಳಾಕೆ ತಮ್ಮ ಸುಡುತಿಹ ಜ್ವಾಲೆ-
ಯಿಂದ ತವಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಳನಾವರಿಸಿದುವು.
ಪತಿಯ ಪ್ರಾಣಗಳೊಡನೆ ತನನವೆಂದಿತು ದೇಹ.
ಇದು ನಿಮಗೆ ಮನನವಿರಲೆಂದಳಾ ಬಾಲೆ
ಛಿಗ್ಗನೆದ್ದಿತು ಕಿಚ್ಚು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಂದೇಹ,—
ಹಗಲೊ ದಿಗಿಲೋ ಎಂದು. ಮುಂದೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು.

ಮಹಾಪುರುಷ; ಮಹಾವನಿತೆ

ಅಹುದಹುದು ಆ ತರುಣ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನ ಬಳಿಗೆ
ಇದ್ದಿ ತೊಂದಸಮವಿಹ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅನುವಮ ತೇಜ.
ಇಂಥ ಮುನಿವರ್ಯನಿಗೆ ಬಾಗಿ ನಿಲುವುದೆ ಸಾಜ-
ನೆಂದೆನಿಸುತ್ತಿವನ ಬಳಿ ನಿಂತ ಜನಗಳಿಗೆ
ಎದೆಯೊಲವು ತಿಳಿಯಿರುವ ಭಾವುಕರ ಜಂಗುಳಿಗೆ
ಅವನು ದೇವಪ್ರಾಯ, ಉಳಿದರಿಗೆ ಯತಿರಾಜ
ನನಗಿರಲಿ ಇವನಂಥ ಚಾರಿತ್ರ, ಗುಣ, ಓಜ-
ವೆಂದು ಹೊಳೆದಿತ್ತಿನ್ನ ಮನಕೊಂದು ಇನಿಗಳಿಗೆ

ಅವಳಾ ಮಹಾವನಿತೆ ಅವಳ ಕೇಶಕಲಾಪ-
ದಿಂದೆಸೆದಿತ್ತೆಲ್ಲೆ ಡಿಗೆ ಪರಮಪಾವನ ಜ್ವಾಲೆ.
ಇದರಿಂದ ಕಳೆಯುವುದು ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಪಾಪ;
ಯೋಗಿನಿಯು ಸುಕುಮಾರಿಯವಳು ಕೋಮಲಬಾಲೆ-
ಯೆಂದಿತ್ತು ಜನ; ಮನವು ಕೇಳಿತ್ತು. ಇವಳೆಲ್ಲೆ
ಇನಿತು ದಿನ ನೀನರಸಿ ಕಾಣದಂತಹ ನಲ್ಲೆ '

ಅಶ್ವಾರೋಹಿ

ಎಳೆಯಸಿರೆ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಟ-
ವಾಡುತ್ತ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದಲೆಯುತಿರೆ ನಾ ಮೋಹಿ-
ಸಿದೆ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತ. ಓರ್ವನಶ್ವಾರೋಹಿ
ವಪನಮಾರ್ಗದಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇದು ಕಣ್ಣಾಟ-
ವಲ್ಲೆಂದು ನೂರು ಸಲ ಪರಿಕಿಸುವ ಹಿನ್ನೋಟ
ತಾನೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿತ್ತು. ಗೆಳೆಯರೆಂದರು 'ಕಾಹಿ-
ಲೆಯ ಕುರುಡು, ಭೀ ! ಹೋಗು !' ಎಂದು. ನಾನಿದನರುಹಿ
ನಿಲ್ಲುತಿರೆ. ಹಿರಿಯರೆಂದರು 'ಬರಿಯ ಹುಡುಗಾಟ'.

‘ಹಗಲಿರುಳು ಕಣ್ಣಿನವ ಸೆಳೆವಂಥ ಪರಮ ನಾ-
ವನ ದೃಶ್ಯ ಜೀವನಕೆ ಬಂದುದಾದರೆ ಕರುಣೆ-
ಸೆಮಗಾ ಪ್ರೀತಿಯನು’ ಎಂದು ನೇಹಿಗರುಸಿರು-
ತಿರಲೆಂದು ಪಡೆನುಡುವೆ ಕುಂದದಲೆ ದೇವಯಾ-
ನದಿ ನಡೆದ ರಾವುತನ ಶಿವಿ, ನಿಲುಕಿಕೆ, ಸರಣಿ.
ಅಂತಿರಲು ಚಿನ್ನವಾಗುವುದು ಬಾಳ್ವೆಯ ಕಸಿರು !

ಶೆಲ್ಲಿ

‘ ಈತನಜರಾಮರನು ’; ‘ ಈತನಿರಬೇಕಿತ್ತು ’
ಎಂದು ಕವಿಗಳು ತಮಗೆ ಮನವಂದ ಕವಿವರರ
ಹೊಗಳುವರು. ಹೇಳಿನಗೆ. ಏನೆಂದು, ಗುರುವರ !
ನಾನು ನುತಿಸಲಿ ನಿನ್ನ ’ ಅಡುದು ನಿನ್ನಯ ತೊತ್ತು
ಧಾರಿಣಿಯು, ಕಾಲನಿವ ಕಾಲಾಳು ಮೂವತ್ತು-
ಮೂರು ಕೋಟಿಯ ಗಣದ ಜೀವಕಳೆ, ಇನ್ನಿತರ
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಪತಿ, ಮತ್ತೊಂದು ದಿವ್ಯತರ
ಸ್ವರ್ಗದಧಿಸತಿ, - ಬಾಳ್ವೆ ಧರಣಿಯೊಳು ಮೈವೆತ್ತು !

ಬಾಳುವಯ ಹೊಂದೇರಿಗಿನ್ನೊಂದು ಹೊಂಗಳಸ
ವಿಡಲೆಂದು ಹೊಂಬಸಿರನೆಡೆಗೆ ಸಾಹಸಮಾಡಿ
ಹೋಗಬಯಸಿದ ರಥಕ, ಚಿರವಧಕ ! ನೀ ಲಲ್ಲೆ-
ಯಲೆ ಕಂಡು ಬೆಳಕು-ಕತ್ತಲೆಗಳನು, ಇದು ಎಲ್ಲ
ಚೆಲುವೆಂದು ಸಾರಿದವ ! ಜನಕೆ ಬೆಳಕನು ನೀಡಿ
ನಿನ್ನ ನೋಟವ ಕೊನರಿಸಲು ನಡೆದಿ, ಮನದರಸ !

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿಮನ್ಯು*

ಕಡಲ ಪಾಂಟುವದೆ ಕಡು ಸಾವವೆಂದುಸಿರುತಿಹ
ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಯ ಹಿಂತುಳಿದು ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟ
ನಾಡ ನಿಲಿಸುವ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯೆಡೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ
ನಾಡ ಹಿರಿಯರ ನೋಟದಂತೆ ನಡೆದಿರಲಹಹ !
ವಡುವಣದ ವಿದ್ಯೆಯೆದೆ ತೆರೆಯ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ
ಬರಿ ದಂತಕಥೆಯೆಂದು ನಿನ್ನವರಿಗೆದ ಕೊಟ್ಟ
ಹೊಸ ಜೀವನದ ಸುವಿಧವು ಸುವಿನೆಯಿಟ್ಟ
ನಿನ್ನ ಕನಸಿನ ಕೃತಿಗೆ ಹಿಂಗಿತ್ತು ಸಂದೇಹ *

ನುಗ್ಗಿದನು ಕಚನಂತೆ ದಿವ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯ ತಂದ
ರಕ್ತಸರ ತಗ್ಗಿಸುತ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದನಿದೊ !
ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು ನೂರೊಂದು ಕುತ್ತನು ದಾಟಿ
ಎಂದು ಜನ ತವಕಗೊಳುವನಿತರೊಳೆ ಮೊಗದಂದ
ಕಂದಿತ್ತು, ನಂದಿತ್ತದಕಟಕಟ ! ನೋಡದೋ !
ಆರು ಸಾವಿರ ಮೈಲಿಯಾಗಿ ಮೂನ್ನೂರು ಕೋಟಿ

* ದಿವಂಗತ ಗೆ. ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರನ್ನು ಕುರಿತು

ತ್ಯಾವಣನಾಯಕ (೧)

ಇದೊ ! ಸನ್ನ ಸ್ತೃತಿಪಥದಿ ಎಸದನೀ ನಾಯಕನ
ಹಾಳುಹಂವೆಯಲಿರುವ ಮೂಲಗುಂಪೆಯನೊಂದ
ಶೋಧಿಸುತ ನಡೆದಿರಲು ಹಾಳು ದೇಗುಲನೊಂದ
ಕಂಡೆ ಜನರಗಿಯುತಿಯದನು ಅವರ ಕಾಯಕವ-
ನೀಕ್ಷಿಸುತ ಸಂತಿರಲು ಗುಡಿಯ ಕಲ್ಲಂಬವಡಿ-
ಗಿರುವ ಗುಹೆಯೊಂದರಲಿ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಂಡೆ,
ಸುತ್ತುವರಿದರೆ ಜನರ ಸಂದಣಿಯು . ಏನೆಂಬೆ !
ಅಂಕುರಿಸಿತೆನ್ನೆದೆಯೊಳನುರಾಗದೊಂದು ಮಿಡಿ

ಆಗ ಬಂದಿತು ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದಿತದು !
ಮೂರು ಶತಮಾನದಾಚೆಗೆ ಜೀವಿಸಿದ ಬೊಂಬೆ-
ಯೆನಬೇಡಿ ! ಮಾನಿಸನೆ ನಾನಿಹೆನು ಕಂದಿತದು
ವಿಜಯನಗರದ ವೆಂಪು ಆ ಬಸವರಿಯ ರೆಂಬೆ
ನಾನೊರ್ವನುಳಿದಿಹೆನು, ಅದರ ಸಂದೇಶವನು
ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಲೆಂದು ಸಿಮ್ಮ ಪೃಥ್ವೀಶವನು !

ತ್ಯಾವಣನಾಯಕ (೨)

ತಾಳಿಕೋಟಿಯ ರಣದಿ ಕಣಕಣವು ಸಹ ಹೋಗಿ
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಳಿದಿರುವ ಪರಿಯ ನಾ ಧೇನಿಸಿದೆ
ನರವತಿಯನುಳಿಸಲೆಂದತಿಯಾಗಿ ಹನಣಿಸಿದೆ
ಮಾಡಲೇನಹುದಿನ್ನು, ಕಾಲಬಂದಿರೆ ಮಾಗಿ '
ಅಸಹಾಯನಾಗಿರಲು ಇಂಥ ವೇದನೆ ತಾಗಿ
ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ಕ್ಲೇಶವನು ಗಮನಿಸದ
ರಾಣಿವಾಸವನುಳುಹಿ ಕ್ಲೇಶವನು ಸಮಸಿಸಿದೆ.
ಅಂದಿಸಿಂದಿನ್ನು ವರಗಿರುವೆ ನಾ ಬೈರಾಗಿ !

ವಿಜಯನಗರದಿ ಮೂರು ದಿನವು ನಡದಿಹ ಕೊಲೆಯ
ನೋಡಲೆಂದವಿತು ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ನೆಲವನೆಯೊಳಕೆ !
ಅಂತೆ ನಿಮ್ಮನು ನಾನು ಕಾಂಬುದಕೆ ಕಾರಣನು !
ಅದಕಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ನನ್ನಯ ತಲೆಯ.
ಇನಿತು ದಿನವಿರಲಿಲ್ಲವೆನೆಗೆ ಜನತೆಯ ಬಳಕೆ !
ಇಂದು ನಿಂತಿಹೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮೆದುರು,-ತ್ಯಾವಣನು !

ತ್ಯಾವಣನಾಯಕ (೩)

ಅಡಗಿದೆನು ಮೂರು ದಿನವೀ ಗುಹಾಭಾಗದಲ್ಲಿ, -
ತುಂಗಭದ್ರೆಯು ಹರಿದು ರಕ್ತಾನುರಕ್ತೆಯಿರ,
ಯವನಸೇನೆಗೆ ಯವನ ಸೇವೆಯಾಸಕ್ತಿಯಿರ -
ಬಾಳಿದೆನು ಬಲು ಬಳಲಿ ನಾ ಭೀತರೋಗದಲಿ
ಆ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಸುತ್ತಿಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಯ ಜಿಲ್ಲೆ
ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಗಿತ್ತು ವರರಾಜ ಹಸ್ತವದು
ರಾಜ್ಯರನುಗಿಹ ದುಕೂಲವ ನೆಳೆಯೆ, ಗ್ರಸ್ತವದು
ಅಭಿಮಾನಧನವೆಂದು ಒರಲಿದಳು ಆ ನಲ್ಲೆ !

ವಿಜಯನಗರವದಂದು ಅಪಜಯನಗರವಾಗಿ
ಸುಖಕಿರುವ ನೆಲವೀಡು ದುಃಖದಾಗರವಾಗಿ
ಕೆನ್ನೀರು ಕಣ್ಣೀರು ನಿಲಲು ಸಾಗರವಾಗಿ,
ಮನದಿ ಮಲ್ಲಳಿಗೊಂಡೆ : ಎಲೆ ! ಸ್ಮಶಾನವಿದೇನು ?
ಕನ್ನಡದ ಮೈಸಿರಿಯು ಬತ್ತಲಾಗಿಹುದೇನು ?
ಕೊನೆವರೆಗು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲಿ ದುರ್ಗತಿಯೇನು ?

ತ್ಯಾವಣನಾಯಕ (೪)

ಇಂತಲ್ಲ ಹೊಸತೊಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯದು ಜನಿಸುವದು
ನಾಡಿನೊಳು. ಹೊಸತೊಂದು ನಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇಳುವದು
ಕನ್ನಡಕೆ ಹೃದಯವಿರುವನಕ ಸೆರೆ ಬಾಳುವದು
ನಾಡ ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದು ಕಾರ್ಯವೆಸುವದು
ನಾಡಿನವರೆದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಕ್ಕರದಿ ಬರದು
ಬಾಳುವರು ಕಬ್ಬಿಗರು, ತಮ್ಮ ಸಾಹಸಗಳನು
ಅವರ ಸುಖ ದುಃಖವನು, ಉಮ್ಮಕ್ಕುಲ್ಲಸಗಳನು
ನೆನೆಯುವರು ಸೆರೆನಾಡಿನವರು ತಮ್ಮನು ಮರೆದು

ಅದಕಂತ ಕರುನಾಡ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸುವೆನು
ಹಿಂದಿನವರೆನಕ ತಣಿಸದಿಹ ಬೆಂತರದಂತೆ
ಇಂದಿನವರನು ಕನಸಿನಲಿ ಹೋಗಿ ಹರಸುವನು
ಅವರೆದೆಯು ಪುಟೆಯುವದ ನೋಡಿ ತುಂತುರದಂತೆ
ಹಿಂದಿನವನು ಸೆನೆದು ಮುಂದಿಹುದ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು
ಕಂಡುಬರುತಿಹುದೊಂದು ಯುಗ,-ಯುಗಾಂತರದಂತೆ.

ಮುಂಗಾರು

ಮುಂಗಾರು ನನ್ನ ಮುಂದಾರಿಂಬ ಬಿಂಕದಲಿ
ಮುಂದಲೆಯ ಕೇಶರಾಶಿಯನೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣಿಸಿದು,
ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಕೆಂಧೂಳಿ ಕಾರ್ಯಗಿಲ ಮುಟ್ಟಲಿದು
ರಕ್ತಸಿಯ ರಕ್ತಸದಿ ನಿಂತಿದೆ ದಿಗಂತದಲಿ
ಮುಂಗಾರ ಸಿಂಗಾರವಿದು ನಿರಾತಂಕದಲಿ
ಮುಚ್ಚಿಹುದು ಹಗಲ ಬಂಗಾರವನು ಬೆಚ್ಚಿಹುದು
ಮುಂಗಾರ ಸಿಡಿಲು-ಮಿಂಚನು ಮೊದಲುಸಲ ಕಂಡು
ಮಗುವೊಂದು ನಿದ್ರೆ ತೊಲಗಿರೆ ಮಾತೆಯಂಕದಲಿ

ಮರುಕ್ಷಣವೆ ನಗುತಿಹುದು ಓ ! ಎಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿ
ಕೊನರಿತ್ತು ರವಿಯ ನಗೆ. ಪ್ರೀತಳು ಧರಾಂಗನೆಯು.
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಿರಿಗೊಳದಿ, ನವ ಮಾಸಗಳು
ಮಾಸಿರುವ ಮೈಯ್ಯ ತೊಳವವು ಹಕ್ಕಿ. ನೆರೆಯಾಗಿ
ತಂಪು—ಬರುತ್ತಿದೆ ಕಂಪು : ಶಾಂತ ಮೌನದ ಮುಗುಳು
ಬಿಚ್ಚಿಹುದು ಮುಂಗಾರು ಇಂಥ ನೊಬಗಿನ ನನೆಯು !

ಮರುಭೂಮಿ

ವರುಷ ವರುಷಕೆ ಮಳೆಯು ಬಾರದರೆ ನೋಗಗುಂದಿ
ಬಿಸಿಲಿಗೆದೆಯೆಲ್ಲ ನುಗ್ಗಿನಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿಹುದು
ಮರುಭೂಮಿ ಕಂಠಗತ ಪ್ರಾಣ ತಾ ಹಲುಬಿಹುದು.
ಗಂಗೋದಕವ ಬೇಡಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಕಳೆಗುಂದಿ
ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವಿರೆ ಹೆಮ್ಮರಗಳು ನಿಂತಿವೆ ಹೊಂದಿ
ನೂರಾರು ಕೆಳಗಿರುವ ಜೀವನವ, ತೊಲಗಿಹುದು
ಜೀವಕಳ ಪಕ್ಷಿ ಚಾತಕವಸ್ತ್ರಯನಬಹುದು.
ಇಂಥ ಮರುಳ್ಳಲ ಜಗದಿ ವಿರಲವೆನುವರು ಮಂದಿ!

ದೇವದೇವನ ಕರುಣೆ ಮಳೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದೊಡನೆ
ನೋಳಕೆಯೊಡೆಯುವುದು ಮರುಭೂಮಿಯೊಳು

ಕಣಕಣದಿ

ಸಲೆಗೊಂಡ ರಣರಣಿಕೆ ಮಾಯವಾಗಲು, ವೃಕ್ಷ
ಚಿಗಿಯುವವು ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಳವೊರೆಯುವದು ಮುದದಿ
ಸುಗ್ಗಿಹ ಜಾತಕವ ಪ್ರಾಣ ತಿರುಗಿತು ಮೃಡನೆ
ಬುವಿಯೊಳವತರಿಸಿದೊಲು - ತೆರೆಯೆ ಮನದ ಗವಾಕ್ಷ.

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಪೂರ್ವ ವಧುವಿನ ಮನೆಗೆ ಕೊಳ್ಳಿಹೊಡೆದರೂ ಸುರರು !
ಸಾಂದ್ರನಂದನವನದಿ ಕಾಳ್ಚಿ ಚ್ಚು ಕತ್ತಲೆಯ-
ನಣಕವಾಡುತಲಿತ್ತೊ ! ಆದಿವ್ರಭಿ ಬತ್ತಲೆಯ
ಬೆಡಗಿನಲಿ ಕಂಡಿತ್ತೊ ! ಮದುವೆಯಲಿ ಕಿನ್ನರರು
ಹಿಡಿದಿರುವ ಹಿರಿಹಿಲಾಲುಗಳ ಬೆಳಕಿನ ವಸರು
ನಭದಲಿಂತೆದಿತ್ತೊ ! ಸುರಹೊನ್ನಿಗಳ ತಲೆಯ
ತರಿದೊಟ್ಟಿ ಕೂಡಿಸಿದ ಹೊನ್ನ ರಸದೋಕುಳಿಯ-
ನೆರಚಿದಂತಾಗಿತ್ತೊ, - ಚಂದ್ರೋದಯದ ಒಸರು !

ಕಳ್ಳುಕುಡಿದ ಪ್ರಮತ್ತ ಪ್ರಮದೆಯರ ಮುಖಮುದ್ರೆ-
ಯನು ತಳೆದು ಮೆಲ್ಲನುದಯಿಸಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರಮಾನು !
ತನ್ನ ಬರವನೆ ಕಾಯ್ವ ಕಣ್ಣು - ಕನ್ನದಿಲೆಯ
ಸಾಸಿರವ ಕಂಡು ಕನಸನು ತೊರೆದು ಸುಖನಿದ್ರೆ-
ಯನು ಮರೆದು, ಓಲಗಿಸಲೆಂದು ಬಂದಿರುವರನು
ಓಲಾಡಿಸಿದ ಕಾಂತನಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತಿಳಿಯ !

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಂಬುದಗಳ ಬಂಬಲು ಬಂದು
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹೊಂಗದಿರನನು ಮುತ್ತಲೆಳಸುವದು
ತಾರೆಗಳ ಒಳಗವನು ಚದರಿಸುತ ಬಳಸುವದು,-
ಮುಗಿಲ ಮಂಡಲದೀಜಿ ಕಾಮುಗಿಲೊ ಎನೆ ನಿಂದು,
ಮಿಡುಕಿದೆನು ಮನದೊಳಗೆ ಏಕಿದೀ ಬಗೆಯೆಂದು.
ಕಾರಣವನರಿಯದಲೆ ಲೋಕ ಕಳವಳಿಸುವದು.
ಹೊಳೆಯದಿರೆ ಗೂಢವಿದು ಮನವು ಹಳಹಳಿಸುವದು.
ಅಗ ಕಂಡಿತು ನೊಂದ ಕಾದಲರ ಜೋಡೊಂದು.

ಎಲೆಲೆ ! ಚಿತ್ರವಿದೆನಲು ನಿಕಟ ಕಲಹವನಿಸಗಿ
ಕಡುನೊಂದ ಕಾದಲರು ಒಮ್ಮಿಗಿಲೆ ಒಂದಾಗಿ
ತಬ್ಬುವರು, ಮುತ್ತಿದುವರಲ್ಲ ರೋದನವಳಿಯೆ !
ಬರುತಿದುದು ಮತ್ತಾಗ ಬೆಳುದಿಂಗಳದು ಮಸಗಿ.
ಹೋಗಿದುದು ಮುಗಿಲೋಲಿ ತಾನಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ
ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಮಿನುಗುವವು, ನಗುತ ನಿಂತಿಹಳೆಯೆ !

ರೋಹಿಣಿ

ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಸಾಸಿರವನೊಳಕೊಂಡ ನಭದಲ್ಲಿ
ನೂರು ಸೂರ್ಯರ ನಡುವೆ ನಿಂತು ಮಿನುಗುವ ತಾರೆ !
ನಿನ್ನ ಕಿರುವೆಳಕ ದೊರೆವೆತ್ತಿಹೆನು, ಮೈದೋರೆ
ನಿನ್ನ ನುಂದರ ದೀಪ್ತಿ ನನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನೀಮ ನಿರವೇದ್ಯವನ್ನರಿವರಹರೆಲ್ಲಿ
ಭೂತಲದಿ ? ನನಗಿಲ್ಲ ಎಣಿಸೆಗಳಲಿ ಸೂರೆ-
ಯಾಗುತ್ತಿರುವಗ್ಗಲಿಕೆ ಎಳೆತನವ ನೀ ಬೀರೆ,
ನಿನ್ನ ಹಿರಿತನಕೊಪ್ಪಿ ಒಸೆದಿಹೆನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ರೋಹಿಣಿಯೆ ! ಹೊಳೆಹೊಳವ ನಿನ್ನ ರತ್ನ ಕಿರೀಟ-
ದೊಂದು ಹರಳೊಳು ಮೂಡಬಹುದು ವಿಶ್ವದ ಗುಟ್ಟು,
ನೂರು ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಚಲುವತಿಯ
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ! ಜನರೆಲ್ಲ ಕಂಡು ನಿನ್ನೀ ಮಾಟ-
ವನ್ನ ನುಡಿಯುವರಾಗ : “ ರೋಹಿಣಿಯ
ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು
ಕಿರಿದಲ್ಲ. ಅದು ಮೂಡಿಸಿದೆ ಚಿರಂತನ ಕಥೆಯ ! ”

ಮುದಿಯಾನೆ

ಆನೆ, ಮುದ್ದಾನೆ, ಮದ್ದಾನೆ ಬಂದಿತು ತಾನೆ,
ಮುದಿಯಾನೆ ! ಕಳೆದಿರಲು ಯೆೞುವನದ ಹೊರಮಿಂಚು
ಅನುದಿನವು ಸಿಂಹಗಳಿಗಿಂತು ಕೊನೆವರೆಗಂಜು-
ತುತ್ತಮಾಂಗದ ಮುತ್ತ ಮುಗಿದಿರಲು, ಹಿರಿಬೇನೆ
ಮದವ ಹದಗಡಿಸಿರಲು, ಕೊಳದ ಬಳಿ ಬಂದಾನೆ
ಸಾಯ್ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿತದು ಹೊಳೆಯೆ ಮಸಣದ ಹೊಂಚು
ಮೆಲ್ಲನೆೞ್ದಿತು ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿರುವ ಹೊನಲಂಚು
ಕಂಡು ಮುಳುಗಿರಲೆಂದು ಏಕೆ ಈ ವಿಧಿ ಕಾಣೆ !

ಕೊಳದ ಬಳಿಯಲಿ ಹರಿದ ಹೊನಲಿನಲಿ, ಕನಲಿರುವ
ಗಜಗಳೆಣಿಕೆಯ ಮೀರಿ ಸಂದಿಹವು : ಇದು ಒಂದು !
ಒಂದು ಕ್ಷಣ, ಮಾಮೂಲಿವ ನೀರ ನಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ
ತ್ಯೇಷದಲಿ ಕರವೆತ್ತಿ ಆನೆ ಘೀಳಿಟ್ಟೆಂದು,—
ನಡುಗುವವು,— ಅಜನ್ಮ ಆನೆಯನು ಪೀಡಿಸಿಹ
ಸಿಂಹಗಳು, ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಬೆದರಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟೋಡಿ !

ಗರುಡಪಕ್ಷಿ

ಅಂತರಿಕ್ಷಕೆ ತನ್ನ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಸಾಗಿದುದು
ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಯು ಅದರ ಗಾನವಿಕಲಿತ ಹೃದಯ
ನಾಗಭೀಷಣವಿದು. ತಾಳದೆಯೆ ಕೂಗಿದುದು
ಸರ್ಪದಂಶವು ಹೆಚ್ಚಿ. ಗರುಡವಾಹನನಭಯ-
ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸದೀಗ ಇಂತು ಪೀಯೂಷಮಯ-
ವಾದ ನಿರ್ಭಯ ವಯಣ ನಂಜೇರಿದಂತಿರಲು
ಮಂಜುಮುಸುಕಿದೆ ಮುಗಿಲ ಮೋರೆಯನು ವಿಷಸಮಯ-
ವೆನೆ ಅದರ ಮೈ ಅದಕೆ ಭಾರವಾಗಿದೆ ಹೊರಲು

ಇಂತು ವಿಷದಾಣಿಸದಕೆ ಬಾಯ್ತನಕ ಬಂದಿರಲು
ಮುಗಿಲೆದೆಗೆ ಮನವಿಟ್ಟು ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿವುದು ಹಕ್ಕಿ !
ರಕ್ತಧಾರೆಗೆ ಮೈಯ ಬಣ್ಣ ಕಳೆ ಕುಂದಿರಲು
ಒಮ್ಮನದಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಪವನ ವೀಧಿಯ ಮಿಕ್ಕಿ.
ಸಾವಿನುಣಿಸುಣಿಸಲೆಂದಿದೆಯೊ ಹಾವಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ?
ಏನೊ ತೋರಿಸಲೆಂದೊ, — ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ?

ರಾಜಹಂಸ

ಇಂತಿಹುದು ರಾಜಹಂಸದ ಮರಣ. ಸುಳಿಗಾಳಿ-
ಯುಸಿರುವದು ಕಿವಿಮಾತಿನಲಿ,—ಬಂತು ಕೊನೆಯೆಂದು.
ಧವಲಗಿರಿಯಿಂದಾಚೆ ಬಳಿಸಾರಿ ಬರುವುದು
ರೆಕ್ಕೆಗಿಹ ಬಲವೆಲ್ಲ ಕುಂದಿಹುದು. ಮೈದಾಳಿ
ಬೆಳಕೆ ಬಂತೇನೆಂಬ ರೂಪು ಮುದುಡಿದೆ. ಬಾಳೆ
ಮಾನಸದಿ ಪಟ್ಟ ಸುಖಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದುಂಟು
ಆ ಪರಮ ಸಲಿಲವನ್ನಿಂತು ಕನಸಿನ ನಂಟು !
ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲದೆ ಕೊಳವ ದಂದಿಗುಂಟದು ತೇಲಿ !

ನಡುಗತ್ತಲಾಗಿರಲು ಕೊನೆಯ ಹರಕೆಯ ಬೀಸಿ,
ನಡು ನೀರಿನಲಿ ಮಂದಮಂದಗತಿಯಿಂದೀಸಿ,—
ಕಮಲಗಳ, ತಾರೆಗಳ ವಿಮಲ ಪ್ರೇಮವ ತಳೆದು
ನಸುವೆ ದುಗುಡವು ಬೆರೆತ ಇನಿದನಿಯನೆತ್ತುವದು
ಅಮರ ಗಾನದಲಂದು. ಆ ಗಾನ ಮುತ್ತುವದು
ಬಾಸೆದೆಯ, ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಿರೆ ಹೊಳೆದು !

ಹಿತ್ತಲ ತುಳಸಿ

ನೋಟವನು ರಂಜಿಸಳು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂವಿಲ್ಲ
ಬಣ್ಣ ದಾಟವ ಹೂಡಲೆನೆ. ಹಚ್ಚಹಸಿರು
ಸೀರೆಕುವ್ವಸ ತೊಟ್ಟು ಮಂದಗತಿಯಿಂದಿರುವ
ಪಲ್ಲವಾಂಗಿಯು ಇವಳು. ಭೃಂಗ-ಕೇಲಿಯದಿಲ್ಲ
ಇವಳ ಬಳಿಯಲಿ ಇವಳ ಹುಬ್ಬು ತಿಳಿಯದು ಬಿಲ್ಲ
ಮಣಿತವನು, ಕಾಮಕಸ್ತೂರಿಯಾ ತೆನೆಗಿರುವ
ಕಂಪಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿವಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ
ಹುಡುಗಿಯಾಗಿಹಳವಳು ನಾಗರಿಕತೆಯೆ ಇಲ್ಲ !

ಇರಲೇನು ? ಮನವಂದು ತುಳಸಿಯನು ವರಿಸಿದನು
ವಿಷ್ಣು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಾನು ! ಧಾರ್ಮಿಕರು ನುಗ್ಗಿದರು
ತಾಯಡಿಗೆ ತಲೆಯೆಡಲು. ಸನ್ನಿಧಿಯ ಹರಸಿದನು,—
ಒಸಗೆಯೆವಳೆಂದೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿ ಹಿಗ್ಗಿದನು.
ಸ್ತ್ರೀಗಣದ ದೇವಿಯನು ನುಡಿಯುವರೆ ಮೂದಲಿಸಿ ?
ಅಹುದೆ ತುಳಸಿದೇವಿ ಬರಿಯ ಹಿತ್ತಲ ತುಳಸಿ ”

ರಾಮಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದ ರಾಮಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ-
ಲೊಂದು ಸಾವಿರಲಿಂಗ ಮೂಡಿರಲು ಪಿಂಡದಲಿ
ರಾಮೇಶ್ವರವೆ ಆಗುತ್ತದು ಭರತಖಂಡದಲಿ
ಮೆರೆಯಬಹುದಿತ್ತೆಂದು ಜನರೊಂದು ವಿಸ್ಮಯದ
ಮಾತ ನುಡಿದರು. ಅಕಟ ! ಕೋಳಿ ಸೂರ್ಯೋದಯದ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೂಗಿತ್ತು. ಆ ಶಿಲಾಖಂಡದಲಿ
ಮೂಡಲಿಹ ಕೊನೆಯ ಲಿಂಗವನಳಿಸಿ ! ದಿಂಡದಲಿ
ಎಲ್ಲ ಲಿಂಗಗಳರಳಿ ಮುಡಿಗೆ ಬರೆ,— ಹೋಯ್ತು ಹದ !

ಸುತ್ತಲೊಂಭೈನೂರು ತೊಂಭತ್ತರೊಂಭತ್ತು !
ಇರಲೇನು ? ಸಾವಿರಕೆ ಬರಿ ಒಂದು ಕಡಿಮೆಯಿರೆ
ಗಣಿತವಾಯಿತು ವ್ಯರ್ಥ ಗಿಡಗಂಟಿಯದು ಸುತ್ತ
ಬೆಳೆದಿಹುದು. ದೇಗುಲವ ನೋಡಬಯಸುವರಿಲ್ಲ
ಸಮೃದ್ಧಿಗೂ,—ಅವೃತಸಿದ್ಧಿಯು ಕೊನೆಗೆ ಬಾರದಿರೆ,-
ಇಡೀ ಜನ್ಮವೆ ವ್ಯರ್ಥ. ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲವ ಬಲ್ಲ.

ಬೋಳಗುಮ್ಮಟ

ಬೋಳಗುಮ್ಮಟವಿದುವೆ ಮುಗಿಲು, ಬುದ್ದಿಗೆ ದಿಗಿಲು.
ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಮಣ್ಣು, ಬೇರಿಲ್ಲ.
ಧ್ವನಿಗಳೆಗಳು ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದಾ ಮಿಗಿಲು
ಇಲ್ಲಿದೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಕ್ಷತ್ರವಿಲ್ಲೆಲ್ಲ-

ವೇನು ? ನಾದದನಂತ ಗಡಚಿಕ್ಕಿಸದೆ ನಿಂತು
ಕಿವಿಯ,- ಎಣಿಕೆಯ ನಿರಾಸೆ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತಿಂತಿಣಿಸೆ '
ಸಪ್ತಗ್ರಹಗಳ ತೆರದಿ ಮಾನುಷಿಯದೋ ಬಂತು !
ತಿರುವಿಟ್ಟು ಮುಗಿಲ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ, — ಗುಮ್ಮಟವೆಣಿಸೆ !

ಬೋಳಗುಮ್ಮಟವಿದನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾ ಬಯಲಲ್ಲಿ
ಹೊರಗಿಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಕೊರಲನ್ನೆ ಕದ್ದೊಯ್ಯುವುದು
ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಂತೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಜೀವವದಿಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದು ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲವನಾರಯ್ಯುವುದು

ಸತ್ತವರ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಗುಮ್ಮಟವು ಬರಿಮಣ್ಣು.
ಜೀವನಿಗೆ ಮುಡುಪಿಟ್ಟ ನಭಕ್ಕೆ ತೆರೆವುದು ಕಣ್ಣು

ಶಿಲಾವೃಕ್ಷ

ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು ಕೊಳದ
ತಳಕಿರುವ ಶಿಲೆಯೊಂದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲದ ಸವೆದು
ಹರಳಾದುದೆನ್ನವನು, ಮತ್ತದರ ಮೇಲುಳಿದ
ಮರದ ಕಿರಿಯಾಕೃತಿಯದಿಂತು ಮುದಿಮರ ತವಿದು

ಕೊಳದ ನೀರಿನ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿ ರಲರೆಯ ಕೂಡಿ
ಕಾಲೋದಧಿಯ ಹೊನಲ ತೆರೆತೆರೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ
ಕಾಲಾಂತರದಿ ಹರಳಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವು ಮೂಡಿ
ಸಿಂತಂತೆ ತೋರುವುದು ! ಹಳೆಯದನೆ ಹೊನ್ನಾಗಿ-

ಸುತ್ತ ಕುದಿವನು ಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತೆ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸಹ !
ಕಾಮಾರ್ಥಧರ್ಮಮೋಕ್ಷಗಳ ಕುರಿತ ವಿಚಾರ-
ವೆಂದಿನಂತಿಹುದೆಂದು ನುಡಿಯೆ ಜನಸಂದೋಹ,—
ನಮ್ಮ ಜನಜೀವನವ ಮುತ್ತಿಹುದನಾಚಾರ !

ಹಳತೆಲ್ಲ ಕೊಳೆತಿರಲಿ; ಮತ್ತೆ ಮೊಳೆತೀತಂತೆ.
ಹೊಚ್ಚಹೊಸ ಬಾಳುವೆಯು ಬರಲಿ ಹೊಂಗನಸಂತೆ.

ಏಸಿಯ - ಯುರೋಪು

ಕೃಲಾಸವೆನ್ನತಿದೆ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯನು ಕಂಡು
'ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕೆಂದು ದಾಂಟಿದನು ಸಾಹಸಿಯು
ಸಿನ್ನಸಡಿಮುಡಿ ಮೆಟ್ಟಿ. ನನ್ನನೇರುವ ಗಂಡು
ಯಾರವನು' ಬಿಳಿಮೋರೆಗಂಟಿಕೊಂಡಿತು ಮಸಿಯು,

ಕರಿಮೊಗವು ಬಿಳಿದಾಯ್ತು, ನನ್ನಡಿಯೆ ಕೈಲಾಸ
ಮಾನವಗೆ; ಮತ್ತೆನ್ನ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿದ ಮುಡಿಯು
ಮೂಡಿಸಿದ ನಗೆ,— ನರನ ಭಾವಸೆಯ ಪರಿಹಾಸ!'
ನಿಂಥೈ ನುಡಿಯಿತು 'ನಾಳೆ ನಾನಿಹೆನು,
ನೀ ಹುಡಿಯು.'

ಗಿರಿಯ ಕಂದರವಾಗಿ ಕಂದರವ ಗಿರಿಯಾಗಿ
ಪಲ್ಲಟಿಸಿದಾ ಕಾಲನೆತ್ತಿದ ಹಿಮಾಲಯವ,
ವಿಂಧ್ಯಯನು ಸದೆಬಡಿದು ಮುಂದೆ ಹಿಮಗಿರಿ ಬಾಗಿ,
ವಿಂಧ್ಯಯುನ್ನತಿ ಮೆರೆಯೆ, ಭೋಗಿಸಿರದೇ ಲಯವ ?

ಮೂಜಗದಿ ಯೂರೋಪದಿಂದು ಮೆರೆದಿರಲೇನು ?
ಏಸಿಯವದಿರಬಹುದು ನಾಳಿನಾ ಸುರಧೇನು

ಕಾದಲ

ನನ್ನ ಕಾದಲಿವಳು ನಿತ್ಯವಿಹಳೆನ್ನ ಸೂರ್ಯ
ಅವಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಹ, ನುತಿಸುತಿಹ ಪೃಥ್ವಿ ನಾನು !
ನನ್ನ ಮನದನ್ನೆ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದ ದಿವ್ಯ ಕುಸುಮ,
ದೇವಸಿಂದವಳನ್ನು ವಡದ ನೆಹಿಗ ನಾನು !

ನಲ್ಲೆಯಿವಳೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ತುಂಬಿರುವ ಜೀಕು,
ಅವಳ ಕಾಂತಿಯನಿಳಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸುವ ಚಂದ್ರ ನಾನು !
ಅಹುದವಳು ದೇವಸೊಡನುಡಿದ ಇಡಿಯಾದ ವಾಣಿ,
ಅದರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಬರ್ವ ಮಾರುತ ನಾನು !

ನನ್ನವಳು ಸೌಂದರ್ಯದನುಕರಣೀಯ ಮೂರ್ತಿ,
ಅವಳ ನಲಮೆಯ ವಡೆದ ಚಿರಮುಕ್ತ ಭಕ್ತ ನಾನು !
ಅವಳ ಕರುಣೆಯಲಿಹುದು ಸಂಜೀವಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿ,
ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನುಸರುತಿಹ ವಾಣಿ-ವೀಣೆ ನಾನು !

ಬಣ್ಣನೆಯು ಸಾತೀಶಯಪರಬಹುದು, ಇದ್ದರೇನು ?
ಸತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳು ನುಡಿಸಿಹವು, ಧನ್ಯ ನಾನು !

ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧಕ

ಏಳಳು ಚಲುವತಿಯೆ ! ನಿನಗಾಗಿ ತವಕಿಸುತ
ನಿಂತಿಹರು ಯೋಗಿಗಳು, ಪಂಥವನೆ ತೊಟ್ಟಿಹರು
ಕವಿವರರು ನಿನ್ನ ನೋಡುವದೆಂದು, ಬಿಟ್ಟಿಹರು
ದಿನದಿನೆಗೆ ಬೆಳಕಿನಂಬುಗಳನ್ನು ಚದರಿಸುತ
ಕತ್ತಲೆಯನರಸಿಗರು ತಾರೆಗಳು ಚಮಕಿಸುವ
ತಮ್ಮ ಕಿರುವೆರಳನ್ನು, ನಲಿಯುವವು. ಮೆಟ್ಟಿಹರು
ವಾಮರರು ಸಲ್ಲದಾಸೆಯ. ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿಹರು
ಮುಗಿಲಮಂಡಲದಾಚೆ ಕನಸಿಗರು ಪೋಧಿಸುತ.

ನಿನ್ನ ಬರವಿಂದೆನ್ನ ಹೃದಯಮಂದಿರವು ಸಹ
ವಿಮಲವಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಯುವೆನು. ಎಲೆ ಚೆಲುವೆ !
ಇರಬಹುದು ಕೆಲವರೊರೆವಂತೆ ನೀ ಬರಿ ಕನಸು.
ನಿತ್ಯಳೆಂದುಸಿರುತ್ತಿರು; ಅಡಗಲೆನ್ನಯ ದಾಹ
ನಾನು ಜೀವಿಸುವನಕ ಇಂತೆನಗು; ಮರುಕ್ಷಣವೆ
ನೀನಿಹುದು ಶುಧ್ಧಸುಳ್ಳೆಂದು ಡಂಗುರ ಹೊಯಿಸು !

ಕನ್ನಡಿಗನ ಹೃದಯರಾಗ

ಅಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ತಾನೆ ಹರಿವುದು ಮನಸಿ-
ನಿರುವಿಕೆಯು. ದಿವ್ಯ ಹರ್ಷವನೊಮ್ಮೆ ಬೇಡುವುದು
ಅರಸರ್ಮಸಿರಿಯೆಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದು ಕಾಡುವುದು.
ಅನುದಿಸವು ಕೊರಗುವುದು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿ.
ಒಮ್ಮೆ ಜೆಲುವೆಯರಾದ ಲಲನೆಯರನತಿ ನೆನಸಿ,—
ಅವರ ಚಂಚಲ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ದರಿವಾಡುವುದು
ವದಸಂಸದಕೆ ಸೋತು ಕಳೆಗುಂದಿ ಬಾಡುವುದು.
ಮರುಗುವುದು ಇನ್ನನಿತೊ ಕೊರತೆಗಳ ಗುಣಿಸೆಣಿಸಿ.

ಎಲೆಲೆ ! ಈ ಮೃಗಜಲವ ಬೆನ್ನೆಬ್ಬಿ ಬರುವಂಥ
ನಿಷಯಲೋಲುವನಲ್ಲ ! ಕನ್ನಡದ ನಾಡು, ನುಡಿ,
ತನ್ನ ನಡೆವಳಿಕೆ ಸದ ಬೆಳಗಲಿಂಬಿ ವಂಧ-
ವಹುದು ಹೆಗ್ಗುರಿ ಅದಕೆ ತನು ಮನವನಿತ್ತಿಹನು.
ನಾವಿಗಿಂತಲು ಭಾಷೆತಪ್ಪಿ ನೋವ್ ನೂರುಮಡಿ !
ತನಗೊಡಂಬಡುವಂಥ ಭಾರವನು ಹೊತ್ತಿಹನು.

ಕಮ್ಮಟ

ಇದು ನನ್ನ ಕಮ್ಮಟವು. ರಾಜಮುದ್ರೆಯನೊತ್ತಿ
ಹಣವನೋಡಾಡಿಸುವುದಲ್ಲ. ಆಡಳಿತಗಳ
ವ್ಯವಹಾರವನು ನಿಯಂತ್ರಿಸತ ದಿಗ್ವಿಶೇಷ-
ನೊಲಿಸ ಬಯಸುವುದಲ್ಲ ಕಲ್ಲುಬಂದೆಯ ಕೆತ್ತಿ
ಬೋಳಗುಮ್ಮಟಗಳನು ಬಾಳ ಬಯಲಿನಲೆತ್ತಿ
ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದಕಿಲ್ಲ ತಾರೆಗಳ
ಕೋಟಿ ಹೊನ್ನನು ತಂದು ಆಗಸದ ಮೇರೆಗಳ
ತುಂಬುವಳವಿದಕಲ್ಲ ಅದು ದೇವನುವವತ್ತಿ

ನನ್ನ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಅನುದಿನವು ಜನಿಸುವವು
ಕಮ್ಮಲರ ನೆರುಗಂಪು ಹಿಡಿದ ಹೊಂಗನನು, ಇಡ
ನಾಡ ಬಗೆಯನು ಸಳವ ಸೂಗಸುಗಾರಿಕೆ, ಬಾಸ
ಮುಟ್ಟಿ ಮುತ್ತಿಡುವಂಥ ಭಾವಗಳು, ಇಲ್ಲಿಹವು—
ಈ ನುಡಿಯ ಬೆಡಗಿನಲಿ—ನಾನೊಲಿದ ತಾಯಿ ಮುಡಿ-
ಗೊಂದು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಹೂ, ಅನುಸಂಧಿಸಿದ ಗಾನ !

ಕವಿ

ಸುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿರೆ ನಲಿದು ಶುಕಪಿಕಗಳುಲಿಯುವವು
ತಮ್ಮರಸುವಾತಿನೊಳು ತಂಗಾಳಿಯೊಡುವವು.
ಇಳೆಯನೆಲ್ಲವ ತುಂಬ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮೋದವದು
ಧ್ವನಿತವಾಗಿರೆ ಜೀವಕೋಟಿಗಳು ನಲಿಯುವವು
ಎಳೆವಾತಿನಲ ನುಡಿದು ಹಸುಮಗಗಳೊಲಿಯುವವು
ಅವರ ತೊದಲ್ಲ ಡಿಗಳಲಿ ಪಳವಾತ ಕಾಣುವದು,
ಮತ್ತೆ ದರಮಾರ್ಥವನು, ತಾಯದಿರ ಪ್ರಾಣವದು !
ಇಂತು ಹಿರಿಯೊಸಗೆಯಲಿ ಕರುಳ್ಳಿಲ್ಲ ಬಲಿಯುವವು

ಕವಿಯ ನಲ್ಪಾತಿನಲಿ ಸಹ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸ
ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂದಲ್ಲ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆಯೆಲ್ಲ !
ಪಿಕದಂತೆ ಹಸುಗೂಸಿನಂತೆ ನುಡಿದನು ಕವಿಯು.
ಅದರರ್ಥವೆಲ್ಲವನು ಬಲ್ಲವನೆ ತಾ ಬಲ್ಲ !
ತೀಯಲಿಕೆ, ಕವಿಯಂತೆ ತಾಯಿಯಂತಾಚರಿಸ
ಸರಲ ಹೃದಯವು ಜೀಕು, ಆಗ ಕಾವ್ಯದ ಸವಿಯು !

ಹುಟ್ಟುಗುರುಡ

‘ ಹುಟ್ಟುಗುರುಡನು ಇವನು, ಈ ಮಗನಿಗಂದೆನ್ನ
ಮನೆಗೆ ಮನೆಯೇ ಹಾಳು ಆದ ನಾಲವು ಸಾಲ-
ದಿನುವಂತೆ ಆಗಿದನು ಮುಣಗೂಳಿಗಿವ ಮೂಲ
ಓದುವದದೇಕಿವನು ಕೊಂಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ‘
ಕುರುಡರಿಗೆ ನಾಲೆ ! ಭಲೆ ! ಏನು ತಿಳಿಯುವದಣ್ಣ,
ಆಳರಸುಮನೆತನಕೆ ! ಇದು ಎಂಥ ಅಳಿಗಾಲ ‘
ಕುರುಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನು ಕೊಡಿಸುವ ರೂಲ-
ವೊಂದು ತಾಗಿತು ಒಂದು ಅಲ್ಲದೇನಿಹುದಿನ್ನು ? ’

ತಂದೆಯಾಡಿದ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಕುರುಡನು ತೂರಿ-
ಪಿತ್ತಗೃಹದ ನರಕವನು. ದಾನಕೊಡಬಹುದೆಂದು, —
ದಾನಿಗಳಿರಲು ಜಗದಿ, — ಹಾಡುತೊಲಿಸಿದ ಜಗವ
ಜನರೆಂದರ್ ‘ ಇವನೆ ಕವಿ, ಇವನು ಬಾಯಿಂದೊರದ
ವದವೆ ಕಾವ್ಯವು ರತುನವನ್ನೆ ಬಿಸುಟೊಗೆದನವ
ಮೂರ್ಖ ತಂದೆಯು ’ ಎಂದು ಜನ್ಮಾಂಧರಾರಿಮು ‘

ಆದರ್ಶವಾದಿ

‘ ನಿನಗೀಗ ಬರಿ ಐದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ಬೆಳೆದಿಂತು
ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದೆ ’ ಯೆಂದು ನುಡಿದಳು ತಾಯಿ.
‘ ನಿಂತೆಹವು ದಡದಲ್ಲಿ ; ನಿನ್ನ ಹಡಗದ ಹಾಯಿ
ಮುಂದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ನಿನ್ನ ’ : ಸಖರೊರೆವರೊಲವಾಂತು
ಎಳೆಯರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ, ‘ ನೀನು ನೋಂಪಿಯನೋಂತು
ಸಡೆವ ಬಗೆಯನ್ನರುಹು. ತೊದಲು ನುಡಿಯುವ ಬಾಯಿ
ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ವಡೆವುದೆಂದೊ ’ರೆದು ಮನವನು ತೋಯಿ-
ಸುವರು ಆನಂದದಲಿ ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನೆಂತು,

ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡವನೆಂತೊ, ನಾನರಿಯೆ ! ನೆಲದಷ್ಟು,
ಮುಗಿಲಷ್ಟು ವರುಷಗಳು ನನ್ನ ಮಾಸಿಹವೆಂದು
ಜೀವ ನುಡಿದುದು ನಿತ್ಯ. ದಿಟವೆ ತಾಯಿಯ ಎಣಿಕೆ ?
ಗಣಿತ ತಪ್ಪಿರಬೇಕು ನಿರ್ಧರಿಸ ಬಗೆಯೆಂತು,
ಜೀವಾತ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನನಿರೆ ಕಾಲನಿರುವಷ್ಟು ?
ಒಂದಣುವಿನಂತರವು ವಾರ್ಧಕ್ಯ- ಯೌವನಕೆ !

ತಂದೆ

ಈಕೆ ನನ್ನ ಯಶೋದೆ. ಇವಳನ್ನ ಸಲಹುವಳೊ
ನಾನಿವಳ ಸಲಹುವೆನೊ ನನಗರಿದು. ಕೈಯೆತ್ತಿ
ರೆಕ್ಕೆಯೊಲು ಬಡಿವಾಗ, ಕಣ್ಣನರಳಿಸಹತ್ತಿ
ಕುಲುಕುಲನೆ ನಗುವಾಗ,—ಇವಳೆ ಅನುಭವಿಸುವಳೊ
ಹಿರಿದಾದ ಸಂತಸವ, ನಾನೊ ' ಇದು ನನಗರಿದು.
ಕೇಕಿಯನು ಹಾಕಿವಳು ಕುಣಿದು ಕಳೆಯೇರುತಿರೆ,—
ಅವಳ ಸುಖ ಮಿಕ್ಕ ನನ್ನದೆಯು ಉಕ್ಕೇರುತಿರೆ,—
ಉಭಯತರು ಸಲಿಯುವೆವು ಬಾಳ ಭಯವನು ಮರೆದು.

ಇಂತು ಸಲಿವ ಯಶೋದೆ ಬಿಳಿದು ದೊಡ್ಡವಳರಲು
ಯಾರ ಮನದೀವಿಗೆಯ ಹಚ್ಚಿ ಸಂತಸದಿಂದ
ಒಲಿಯುವಳೊ ನಾ ಕಾಣೆ ! ತುಸುವೆ ಕೊಂಕಿರ ಕುರುಳು
ಮೆಲುಗಾಳಿ ನೋಂಕಿಂದ, ಸಲಮೆಯುತ್ಸವದಿಂದ
ಬುದ್ಧಿ ತುಸು ಮಂಕಾಗೆ, ಮನವಿತ್ತು ಮುತ್ತೈದೆ-
ಯಾಗಿ ನಿಂತಿರಲಿವಳು ;— ಯಾರ ಮನೆಯ
ಯಶೋದೆ ?

ಗೆಲೆಯ

ಇರ್ವರಿದೆವು ಗೆಲೆಯರೊಮ್ಮೆ ಕದನವ ಮಾಡಿ
ನೊಂದಿರಲು ನಾನತ್ತಿ; ಗೆಲೆಯ ನಕ್ಕನು. ನನ್ನ
ಮೊಗವು ಕೆಂಪೇರುತಿರೆ ಬೈಗಂನ, ಬಾವನ್ನ-
ದುಸಿರನನುಭವಿಸಿದೊಲು ತಣ್ಣಗಿದ್ದನು ನೋಡಿ.
ಕಂಪಿಸಿತು ನನ್ನ ಮೈ, ಗೆಲೆಯ ಗದಗಹಿಸಿದನು
ಬಿಸುಸುಯೆ; ಉಕ್ಕಿ ಬರುತಿರುವ ಕಂಬನಿ ಮಿಡಿದೆ.
ಆಗ ಬಡವನ ಹಳವ ಧನಿಕನಂದದಿ ಬರಿದೆ
ಅಣಕುವಾಡಿದ ಗೆಲೆಯ. ಅದನಲ್ಲ ಸಹಿಸಿದೆನು.

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ದೇಶಾಂತರಕೆ ಸಯಣ ಬೆಳಸಿರಲು
ನಾನು, ಗೆಲೆಯನು ಬಂದ; ಮೊನ್ನೆವ್ರತವನು ಮುರಿದು,
ಅಗಲುತಿಹ ನನ್ನ ನಾಲಿಂಗಿಸಿದ, ಕಣ್ಣೀರು
ಕೋಡಿವರಿಯಲು ತೋಲೆನ್ನ ತಕ್ಕೈಸಿರಲು,—
ಎದಿಯಾಳದಿಂದುಕ್ಕಿ ಬಂತುಲುಮೆ ಮೇಲ್ವರಿದು
ಅದರಾಳವನು ಹೋಲಬಹುದಾದ ಮುನ್ನೀರು '

ವಿದ್ವಾಂಸ

ಇವನು ವೈಯಾಕರಣಿ, ಷಟ್ಪಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದನು,
ವೇದವಾರಂಗತನು ವಿದ್ಯೆಗಳಿನಲು ಬುದ್ಧಿ -
ಯನು ಬೆಳೆಸಲಿಂದಿವನು ವಟ್ಟ ಕಷ್ಟಸವೃದ್ಧಿ -
ಯನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಬೇಕು ಎಂಟದೆಯ ಬಂಟಿತನ.
ಗ್ರಂಥಭಾರವ ಹೊತ್ತು ಶೇಷನಿವ. ಒಂಟಿಗನು
ಹಿರಿಯ ವಾಂಡಿತ್ಯದಲಿ ಇವನು ಪಡೆದಿಹ ಸಿದ್ಧಿ -
ಯಹುದು, ನಿಸ್ಸಂದೇಹ, ಮಾನವ್ಯದಭಿವೃದ್ಧಿ.
ಇಹನು ಸುಜ್ಞಾನ-ಮಾರ್ಗದಲಿ ನಿಷ್ಕಂಟಕನು

ಬಡತನವು ತಾಂಡವಿಸೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿ ಹೊಯಲು.
ಹತ್ತುಮಕ್ಕಳ ಕೊರಲು ಒಣಗುತಿದೆ ಅನ್ನ ನಮ-
ಗನ್ನವಿಲ್ಲಿಂದೊರಲಿ. ನಡೆಯೆ ವಂಡಿತ ಗೋಷ್ಠಿ,—
ಬೆಂದೊಡಲೆ ಇವನ ವಾಲೆಂದನಾ ಸರಮೇಷ್ಟಿ
ಮಸಣದುರಿಯಂತ ಧಗಧಗನೆ ಬಿಸಿಲೊಳಗಮಮ !
ಹಾಳು ಸುರಿಯುವದಿವನ ಬಾಳು ಬಯಲೋಬಯಲು.

ಗೊಂಬೆಯಾಟ

ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಯಲು. ಕತ್ತಲಾಗಲು ಜನರ
ಸಂದಣಿಯು ನೆರೆದಿಹುದು ಗೊಂಬೆಯಾಟವ ನೋಡ
ಲೆಂದೆಣಿಸಿ ಇಂತಿಗೋ ! ಸೂತ್ರಧಾರನು ಅಡ-
ಲೆಸಗುವನು. ಕುಣಿಯುವವು ಗೊಂಬೆಗಳು. ವಾನರರ
ನಾಯಕನು ಬಂದಿಸಿದೋ ! ಮಾರುತಿಯು ದಾನವರ
ಕೆಡವಿದನು, ವೃಥೆಗೊಂಡು ಕಂಡು ಸೀತೆಯ ಪಾಡ !
ದಾಶರಥಿ ದಶಕಂಠನೊಡನೆ ಯುದ್ಧದಿ ನೀಡ
ತೀರಿಸಿದ ಬರಿಬೊಂಬೆ ಇರಲೇನು ' ಬಾನ್ನವರ

ಲೋಕಕ್ಕೊಯ್ಯುವು ಮನವ ಸೂತ್ರಧಾರನ ಧ್ವನಿಯೆ
ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಧ್ವನಿ; ಕಿಷ್ಕಿಂಧ ಲಂಕೆಗಳು
ಒಂದೆ ಸ್ತಲಕಿಹ ಭನ್ನನಾಮಗಳು ಇರಲೇನು ?
ಜನರ ಕಲ್ಪನೆಯೆದುರು ತೆರೆದು ನಿಂತಿದೆ ಖಣಿಯೆ !
ಅವರ ಕಿವಿ ಹೊಗುತಿಹುದು ನವರಸದ ನುಡಿಜೇನು !
ಗೊಂಬೆಗಳು ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಗಿರುವ ರೆಂಕೆಗಳು !

ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ ಮಂದಿರ

ಇದು ಚಲಚ್ಚಿತ್ರಗಳ ಭತ್ತ. ಕಾಣುವದಿಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಚಿತ್ರ. ರವಿಯ ನಟ್ಟದ ಮಹಿಷಿ-
ಯಾದ ಛಾಯಾದೇವಿ ಇದರ ಭಾರವ ಹೊಸಿ
ಬಳಗದೊಡನೆಯೆ ಬಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಳಿಲ್ಲಿ
ಲೋಗರಾ ದುಗುಡ-ನಲುಮೆಗಳೆ, ಕೇಂದ್ರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲಿ
ಕಿರಣವ್ಯೂಹವನವಳು ಉಸಿರಾಗಿ ಮಾರ್ವಡಿಸಿ
ನಿಲ್ಲುವಳು, ಉಸಿರ ಬೆಳಕಾಗಿಸುತ್ತ. ಇಮ್ಮಡಿಸಿ
ಕಾಣುವದು ಸೂಗವವಳ ಮಾಯೆ ಬೀಸಿರುವಲ್ಲಿ !

ಸತಿಯ ನಡತೆಯ ಕೂಡು ರವಿಯು ಮನದಿಹನಂತೆ;
ಮತ್ತವಳ ಮೈದುನನು, ಗುರು ತಾನು ! ಇದಕೆ ಸಾ-
ಕಿಪುದಂತೆ ಕಣ್ಣೆರಡು, ಒಳಗಣ್ಣು ಜೇಕಿಲ್ಲ—
ರಾಜ್ಯ ಕಾಪ್ಯವ ಮರತ ದೃಶ್ಯಕೆನೆ ಇದೆಯಂತೆ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ್ರನೈಭವವಿಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಾ-
ತೀತನು ಸಲ ಮರತು, ಭರತಮುನಿ ಇದ ಬಲ್ಲ !

ಹೊಸೂರು

ಮನೆಮನೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿ ಕೊನರಿಹವಲ್ಲ
ಮಧುಮಾಸವಿಲ್ಲಿರುವ ವಧುವೆನಲು ಚಿರನವ--
ಸ್ಥಾಲನದಿ ಎನೆಯುತ್ತಿದೆ ಕೆಂದಳೆರು, ಸುಚಿರನಯ--
ನೋನ್ನೀಲನದ ಮುದದಿ ಕವ್ಮಲರ ಜೊಂಪಿಲ್ಲಿ
ದೂರ ಮುಗಿಲ ಕಮಾನು ನೆಲವ ಮುತ್ತಿಡುವಲ್ಲಿ
ಮಾಂದಳಿರು ಕಟ್ಟಿಹುದು ತೋರಣವ. ಬರುವನವ,---
ಸುತ್ತಲಿಹ ಬನದೊಡೆಯ, ವೀರ ಮನ್ಮಥರಾಯ--
ನೆನೆ ಚೆಲುವೆಯರ ಕೂಟ ಸಂದಣಿಸುತಿಹುದಿಲ್ಲಿ

ಕಂಡಿಂತು ಹೊಸೂರು ಎಳೆಯನಿರ ಹೊಸದಾಗಿ.
ಇಂದಿಗೋ ! ಭಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿಹುದವರ ಹಣಿ. ಬನವ
ತುಂಬಿಹವು ಶ್ವವಚಕಳು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತುಗರು
ಕೊಲುತಿಹರು ದುರ್ದವ್ಯಕಾಲವನು ತೂಬಾಕಿ-
ಯನು ಕೊಂಡು ಬಹರು ಬಿಳಿಯರು ಬೇಟೆಗೆನೆ ಮತವ
ಕೊಳಲೆಂದು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನವೊಲಿಸಿ ಬೂತುಗರು !

ನಾಗರಪಂಚಮಿ

ಬಂತು; ನಾಗರಪಂಚಮಿಯು ಬಂತು. ಮಳೆಗಾಲ-
ವುಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುತ್ತಿದೆ; ಜಿದ್ದಿನಲಿ ಹೂಬಿಸಿಲು
ಎದ್ದು ಬಿದ್ದಿಳುತಿದೆ. ಸುತ್ತ ಹಚ್ಚನೆ ಹಸಿರು
ನಿಂತು ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದೆ, ಸವಿಸವಿದು ನೊರೆವಾಲ
ಮಿಡಿನಾಗರವು ತೂಗುವಂದದಲಿ. ಇದು ಸಾಲ-
ದೆನುವಂತೆ ಹಸುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಹಿರಿಯರು ಬಹರು
ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡಲಿಕೆ. ಸಂತಸದ ಅರೆಮೊಹರು
ಅರಳಿಸಿದೆ ಮನಗಳನು. ಕಾಲ ಲೀಲಾಲೋಲ !

ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ನಾಗ ಕಚ್ಚಿ ಕೊಲ್ಲುವ ನರನು
ನೃಪತಿಯಾಗುವನೆಂದು ತಿಳಿದ ಹಳ್ಳಿಗನೊಬ್ಬ
ಒಂದು ಹುತ್ತನು ಸಾರಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲಿ ಹಿರಿದೆಳೆದ
ಕೈಯೆಲ್ಲ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿಸುವ ನಾಗವನು.
ಜನರೆಲ್ಲ ಮರುಗಿದರು. ಗೋಳಿಟ್ಟು ಅವನಳಿದ.
ಸಂಜೆಗಾಯ್ತುಂತ್ಯವಿಧಿ. ಇಂತು ಮುಗಿದಿತು ಹೆಬ್ಬ.

ಕೊಳಲು

ಹಿಡಿಯಿದನು, ಇದುವೆ ಆ ಕಥೆಯ ತಬ್ಬಲಿಗೊಳಲು.
ಗೆಳೆಯನಿದನಾಯ್ತು ತಂದನು ಬನದ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆ-
ಯೆದುರು ಗಣೆಯಾಗಿರಲು. ಅದ ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ ಕೊಳೆ,—
ಒಳಗೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸಿತು ತುಂಬಿ ಬಂದಿಹ ತಿಳಲು.
ಅದನು ಕೊರೆಯುತ ಸವರಿ ಹನಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನಿಡಲು
ಹರಿದಿತಿದರೊಳಗಿಂದ ಗಾನದಿನಿದನಿಯ ಹೊಳೆ.
ಕೊಳಲ ನುಡಿಸಲು ಗೆಳೆಯ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಪ್ರೀತಿನೊಳೆ-
ವಂತೆಲ್ಲರೆದೆಯಾಳದಲಿ, ಹಿಗ್ಗಿತಿಡಿ ಹೊಳಲು !

ಒಂದೆರಡು ವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಗ್ಗಿತು ಕೊರಲು,
ಒಲಿಯದಾ ಚೆಲುವೆಯಲ್ಲೊನೆದ ಸಖ ಕಣ್ಣಿನಲಿ
ಒಗುಮಿಗುವ ಶೋಕವನು ಮುರಲಿಯಲಿ ಹರಿಸಿದನು.
ಅವನ ದೇಹವದೀಗ ಬೂದಿಯಿರೆ ಮಣ್ಣಿನಲಿ—
ಕಾಣದಿದೆ ಈ ಕೊಳಲು ತನ್ನ ನುಡಿಸಿದ ಬೆರಳು.
ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಕೊಳಲಯ್ಯ ! ಎಚ್ಚರದಿ ನುಡಿಸಿದನು.

ತೋಳ

ತೋಳ ಬಂದಿತು ತೋಳ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವ ಹೊದ್ದು,
ಸುಭಗಾಕೃತಿಯ ಮಾನಿಸನ ರೂಪವನು ತಳೆದು
ಗೀಲ ಸಭ್ಯತೆಗಳಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿಯೆ ಬೆಳೆದು,
ತೋಳ ಬಂದಿತು ತೋಳ ಮನುಜಾಕೃತಿಯ ಕದ್ದು !
ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದಿಂದಾದರಿಸಿದೆನು ಎದ್ದು,
ನಯವಿನಯದಿಂದದರ ವಾದದ್ವಯವನು ತೊಳೆದು.
ನನ್ನೆದೆಯಲಂಕರಿಸೆ ಭಯದಂಕುರವು ಮೊಳೆದು,—
ತೋಳ ಬಂದಿತು ತೋಳ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವ ಹೊದ್ದು.

ತೋಳದುಸಿರಿಗೆ ನಂದಿತೆನ್ನ ನಂದಾದೀವ
ಅದರ ನೋಟಕೆ ಕಮರಿತೆನ್ನ ಮನೆಹೂಬಳ್ಳಿ
ಬಾಳ್ವದೆನಲೀ ವೃಕೋದರನ ಸೋಲಿಸಿ, ತಳ್ಳಿ,—
ಮೆಲಕಾಡಿಸಿತ್ತದುನೆ ಸಾಕುಮೊಲವನು ಮೆದ್ದು.
ದೂರದಲಿ ಮಾನಿಸನು; ತೋಳ ಬರಲು ಸಮೀಪ !
ತೋಳ ಬಂದಿತು ತೋಳ, ಮನುಜಾಕೃತಿಯ ಕದ್ದು !

ಚರ್ಚಿಲ್ ವಿರೋಧಿಯ ಉದ್ಗಾರಗಳು

ಅಂಗ್ಲರಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ರಾಜಕಾರಣ ನಿವುಣ !
ಅಂಗ್ಲರಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವದ ಹೆತ್ತ ಚಾಣಿಕ್ಕ !
ಕೃಷ್ಣ ಕಾರಸ್ಥಾನಿ ! ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದಘರಗಣ-
ವಿಟ್ಟಾಕಿರಿಟಿದಲಿ ಕೆಚ್ಚಿರುವ ಮಾಣಿಕ್ಕ !

ವೈಶ್ಯವುತ್ರ ಕೈಲಿ ಕುಣಿವ ಕುಹಕ ಕುತಂತ್ರಿ !
ಅಂಗ್ಲವೀರರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೆ ನುಂಗುವ ರಾಹು !
ಸೈತಾನನನುವಂಶದನುದಿನದ ಧನ್ವಂತ್ರಿ !
ನಿನ್ನಂಥ ಕೇತುಗಳಿಗೂ ಭೂಮಿಯಲಿ ಠಾವು !

ನೋಡದೋ, ರೋದಿಸುವರಾಂಗ್ಲ ಕವಿವರರೆಲ್ಲ
ತಮ್ಮ ನಾಡಿನಲೆಂತು ಕೇಡಿದುದಯಿಸಿತೆಂದು !
ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ, ಕಿವಿಯೆಲ್ಲ, ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಲ್ಲ !
ಬಾಯೊಂದೆ ನರಕದಗಲದಿ ತೆರೆಯುತಿಹುದೆಂದು :

ಶೆಲ್ಲಿ ರಸ್ಕಿನ್ನರಾ ಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹರಣ
ತಲ್ಲಣಿಸೆ, ನಿಲ್ಲುವದು ಅನ್ಯರಾಜ್ಯಾಪಹರಣ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಕ್ತ

‘ವೇಳಿದರು ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಯ; ನೀನು ಪೋದುದನು.’
ಹೀಗೆ ಸಾಯುವುದುಂಟೆ, ತೊರೆದೆಲ್ಲ ಬಿನ್ನಾಣ ?
ಈ ಭೂಮಿಯಿತ್ತಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ.
ಇದು ಸ್ವರ್ಗವೆನುತಿದ್ದೆ. ಚಹ-ಕಾಫಿ-ಪಾನವನು
ಮಾಡಿ ಭೂಸುರನಾದೆ. ಭಾಸುರಾಂಗನೆ ತಾನು
ಕೃಷ್ಣ ! ನಿನ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು. ನೀನಹುದು ತುಸು ಜಾಣ;
ಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯೆ ನಿನ್ನ ಮುಖ್ಯ ತ್ರಾಣ.
ತಾರುಣ್ಯ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ; ಮುಗಿಸುವರೆ ಲೀಲೆಯನು ?

ಇನ್ನೆಂದು ಮಾಗುವದು ಫೋರ್ಡುಕಾರಿನ ಬಯಕೆ ?
ಬರಿ ವಿದೂಷಕನೆಂದು ಹೆಸರಾದ ನೀನೆಂದು
ತೆನ್ನಲನಾಗುವದು ? ಸೊಗಸುಗಾರನ ಭಾಗ್ಯ-
ವೊಂದು ಲಭಿಸಿತು ನಿನಗೆ. ಅಂತಿರಲಿ ನಿನ್ನಾಕೆ
ಇನ್ನು ಕಾಣುವದೇನು ? ಪರಮ ವಸ್ತುವನಿಂತು
ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದೆಯಯ್ಯ ! ಅದು ಅವಳ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ !

ಕಾನಿ

ನೋಡದಿರಲೋ! ಪಾಪಿ! ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ, ಸಾಗುತಿಹ
ಅಂಗನೆಯ. ಅಂಗಾಂಗವಿರಲು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ,—
ಇವಳಲ್ಲ ನೃತ್ಯಾಂಗನೆಯ ಗೆಳತಿ. ತಾ ಮಸ್ತ-
ಕದಿ ಹೊತ್ತ ಉದಕಪಾತ್ರೆಯ ಭಾರ, ಬಗಲಲಿಹ
ಬಿಂದಿಗೆಯಲಂಕಾರದಿಂದ ಬಳಕುವ ದೇಹ-
ವವಳದದು. ಇತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನಗೌತಣವ ವಸ್ತ-
ಒಡವೆಗಳ ಧರಿಸುತ್ತ. ಮೀನಾಕ್ಷಿಯಿರೆ, ಬೆಸ್ತ-
ರವನು ನೀನೆಂದೆನ್ನದಿರು. ಸಲ್ಲದಿದು ಮೋಹ.

ಅಲ್ಲಿವಳು ಬಿಡಿಹೆಣ್ಣು. ತುಂಬಿರುವ ಕೊಡಹೊತ್ತ
ಕುಲವಧುವು ಕಾಣೆವಳು! ಒಂದು ಸಂಸಾರಕಿಹ
ಹಂಸಗಮನೆಯು, ಒಂದು ಮನೆಯ ನಂದಾದೀಪ!
ನೀ ಕಂಡಿಹುದೆ ಸೂಳೆ, ನೀನಾಡಿಹುದೆ ಲೆತ್ತ.
ಈ ಭಾಷೆ ನಿನಗರಿದು. ಇರಲೇನು? ನೀನರುಹ-
ಬೇಕಿದನು ನಿನ್ನಂಥ ಮೊದ್ದರೋಳಿಗೆ, ಭೂಪ!

ಕಾಮುಕ

ನಾನು ಕಾಮುಕನೆಂದು ಹೆಳಿಯುವರು. ಗ್ರಂಥಗಳ-
ನೋಡಿ ನರಕವೆ ಲೇಸು ಈ ಪಶುವಿಗೆನ್ನುವರು.
ನಾಲ್ಕು ದಿನ ತಮ್ಮ ಮಲಬದ್ಧತೆಯ ಕಳೆದವರು
ಇವನು ವ್ರಣಕಾಯನೆಂದೊರೆಯುವರು ಸಂಧಗಳ
ಡಾಂಭಿಕರು ಜರೆಯುವರು ಅಂಧ ಇಂಧವುಗಳಾ
ಪಂಥಾನದವನೆಂದು. ಈ ಜನರ ಕೊಲ್ಲಬೆನೆ
ಒಂದು ಕೊಂತವು ಸಾಕು, ಜೋಡೆಯೊಡನೊಂದು ದಿನ
ಸುಮ್ಮನಿಹೆ ನಗೆಗೇಡು, ಕೊಲಲಿಂಧ ತಂತುಗಳ ?

ಕಾಮಾಂಧನೆನಬೇಡಿ ನಾನಿರಲು ಕಾಮಾಂಧ,
ನೀವಹುದು ಧರ್ಮಾಂಧ, ವಿದ್ಯಾಂಧ, ಶ್ರದ್ಧಾಂಧ,
ಜನ್ಮಾಂಧ ! ನಿಮಗೇನು ಹೊನ್ನುಗೋರಿಯ ಕಟ್ಟಿ
ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿಲ್ಲ ಕಾಳನವ. ಸದೆಬಡೆದು
ನನ್ನೊಡನೆ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಕೊಡೆದೆಳೆಯುವನು ಮೆಟ್ಟಿ
ನಿನ್ನೊಪನಿಷದ-ಪ್ರಾಣಗಳನಂಗಕೆ ತೊಡೆದು !

ಗೃಹಸ್ಥ

ಕನಸಿನಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೆ ನೊಮ್ಮೆ ಚಲುವತಿಯನ್ನ.
ಅವಳೊಂದು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ನನ್ನ ಮನವನು ಸೇರಿ
ಅನುದಿನವು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಹೆಣ್ಣನು ಸಾರಿ .
ಆ ನಗೆಯು ಅರಳುವುದು ನೋಡಬೇಕೆಂದೆನ್ನ
ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಯಸಿದುವು. ಓರ್ವ ಬಾಲಕಿಯನ್ನ
ಆ ನಗೆಯಲಂಕರಿಸಿಹುದು ನೋಡಿ ಕಳೆಯೇರಿ
ನನ್ನ ತನು-ಮನ-ಧನವನಾಗಮಾಡುತ ಸೂರಿ-
ಮದುವೆಯಾದೆನು ಅಯ್ಯೋ ! ಮುಂದೆ ಕಂಡವು . ಹೊನ್ನ

ತೊಡಕುಗಳು, ಹೆಣ್ಣೆ ದೆಯ ಅಳುಕುಗಳು, ಹುಟ್ಟಿದಣ್ಣು-
ಗರ ದೀರ್ಘರೋದನವು. ಎಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಯ್ತು ನೋ
ಆ ನಗೆಯು ! ಈಗದರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ! ಮೃಗಜಲವ
ಬನ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಡುಮಿಗಗಳಿಗೆ ಉಣಿಸಾಯ್ತು ತನು ?
ಈಗ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುವೆನು. ಬಾಳಿಹುದೆ ಇಂತೇನೋ !
ತೊಗಟೆಯಲಿ ಜೇನು, ತಿರುಳಿನಲಿ ಹಾಲಾಹಲವೋ ?

ಜಂತು; ವಿತಂತು

ಈತನು 'ಮಹಾಶಯನು' ನಾಲ್ಕು ಜನರಲಿ ಗಣ್ಯ-
ನೆಂದು ಮನ್ನಣೆವೆತ್ತ ಸಾಮಂತ. ಎಂತೆಂತು
ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನು ಒಲಿಸುವುದು,— ಇದರಲಿವಾಗಿಹ ಪುಣ್ಯ-
ವೆಲ್ಲ ವ್ಯಯವಾಗಿಹುದು. ಇವ ತನ್ನನುಳಿದನ್ಯ-
ರನ್ಯಾಯವನು ತಡೆಯ. ಯಮನ ಕೊಂತಕೆ ಕಂತ
ವನು ಕೊಡುವ ಮುಂಚಿತವೆ ಸುಖಿಯಾಗಬೇಕೆಂತ
ಮೈಯೊಣಗಿಸುವನಿವನು,— ತೇಜ ಕುಂದಿಹ ತಂತು—

ಬರಿಜಂತು ! ಇವನ ಮನೆಯಲಿ ವಾಸಿಸಿಹಳೊರ್ವ
ಬಾಲವಿಧವೆಯು. ಎದೆಯೊಳಮಿತ ದುಃಖವನಾಂತು
ಮೋರೆಯಲಿ ಮಾರಿ ಮಿಡಿಯುವ ನಗೆಯ ತಳೆದಿಹಳು.
ವಿತ್ತವಿವೆ; ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ರೂಪವಿವೆ ಬಳಸಾರ್ವ
ಬಾಳ ನಾಯಕನಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮನದಿ ಬೆಳೆದಿಹಳು, —
ಒಂದು ದಿನ ಇದು ಎಲ್ಲ ಮುಗಿವುದೆನುವ ವಿತಂತು.

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕವಿ

ವಾಗ್ಗೇವಿ ಭಾಂಡಾರ ಮುದ್ರೆಯೊಡೆದಿಹ ರನ್ನ
ನಾನಲ್ಲ. ಹೇಳಿದರೆ ನಾನೆ ಹೇಳುವದೆಂದು
ಯಾವ ಮಹರಾಯನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾನಿಂದು
ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಹುದೆಂದು ಸಕಲಗುಣಸಂಪನ್ನ.
ಇಲ್ಲಿರದು ಬಹುರೀತಿ, ದಂಗುವಡಿಸುವ ಶಬ್ದ
ಬಿರುದುಬಿದ್ದ ಣವಿರವೆ ಬರೆಯುವುದ್ಯಮಕೆಂತು .
ಅಣಿಗೊಳುವಡೇಕೆನಲು,— ಮೂಕಭಾವವನಾಂತು
ಮುನ್ನೋಡಿ ಬರೆಯುವೆನು: ಅದು ನನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ.

ಒಂದು ದಿನ ತಾನಾಗಿ ತೆರೆಯುವದು ಭಾಂಡಾರ.
ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ತಲೆದೂಗಬಹುದು ರಸಿಕರು ಬಂದು.
ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಭವ್ಯ ಭವನದಲಿ ಸರಸತಿಯು
ಬಂದು ವಾಸಿಸಬಹುದು, ಹೆಚ್ಚುತಿರೆ ಸಿಂಗಾರ.
ನೆರವಣಿಗೆ ಬೇಕೆನುವ ಬುದ್ಧಿಗಿಲ್ಲವೆ ಮಿತಿಯು ?
ಬಾಳುವರೆ ನೊದಲಗಿತ್ತಿಯ ದುರ್ನಯದಿ ಕೊಂದು ?

ವಿಮರ್ಶಕ, ೧೯೩೩

“ ಪದ್ಯವನು ಬರೆವ ಚಟ ಹೆಚ್ಚಾಯ್ತು, ದುಃಸಾಧ್ಯ,
ದೈವನಶವೀ ಕನಿತೆ. ‘ಉದ್ಯಮ’ವ ಗೈಯ್ಯುವರು
ಎಲ್ಲ ಮೊದ್ದರು ಇದನು; ತಿಣಿತಿಣಿಕಿ ಬರೆಯುವರು.
ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ತಗಲುವ ಹಾನಿಯನವದ್ಯ.
ಕಿತ್ತುಹಾಕಿರಿ ಕವಿಯ; ಕಾವ್ಯಧೇನುವು ವಧ್ಯ.
ಗದ್ಯವನು ಬರೆಯುವದು ” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವರು
ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಕರು. ಕವಿಯಲ್ಲದಣ್ಣದಿರು
ಇದಕೆ ತಲೆಹಾಕುವರು: ‘ಅಹುದು ಗದ್ಯವು ಹೃದ್ಯ’.

ಕವಿಗಳರ್ಥವ ತಿಳಿಯದಲಿ ಹರಟುತಿಹೆರಿಂತು,
ಕಾವ್ಯವನು ಕೊಲ್ಲಲೆಣಿಸುತ ಗದ್ಯವನೆ ಕೊಂದು
ಬಾಳುವರು. ಪದ್ಯಗದ್ಯಗಳೆರಡು ಅನುಭವದ
ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರನ ರೂಪಗಳು. ಉತ್ತಮರ
ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳೊಂದೆ. ನಮಗೆ ಬೇಕಿಹುದು ಹದ.
ಅದುವೆ ದೈವಾಯತ್ತ. ಶಬ್ದಮಯವೀ ಸಮರ.

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿ

ನೀವೆ ಪ್ರೀ. ಕಾ. ಏನು ? ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಿರೇಕೆ ?
ಆ ಹೆಡಿಗೆ ಪಾವುಡವೆ ಹೇಳುವದು. ಅದು ಕುರ್ಚಿ,—
ಇತ್ತ ಬನ್ನಿರಿ ಹಸೆಯ ಮೇಲಿಂತು. ಊಂ ? ಚರ್ಚೆ ?
ಅಧುನಿಕ ಕವಿತೆಯನು ಕುರಿತೊ ? ನೋರೆಯ ಮೇಕೆ-
ಕಳೆಯ ಕಳೆಯಿರಿ ನೊದಲು ! ಸಾಲೆ ಹುಡುಗರ ಕೇಕೆ-
ಯೆನ್ನ ನಿರ ಈ ಕವಿತೆ ? ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ, ಬರ್ಚೆ !
ಹೃದಯದಲಿ ನಾಟುವದೊ ? ಅಂತೆ ಕವಿತೆಯು. ಮೂರ್ಛೆ
ಹೋಗುವಿರ ವ್ರಾಸರಹಿತವು ಎಂದು ? ಅದು ಏಕೆ ?

ಹೆಂ. ಪ್ರೀ. ಕಾ. ಗಂ. ಪ್ರೀ. ಕಾ. ಯಾವ ಪ್ರೀ. ಕಾ. ನೀವು ?
ಷಟ್ಪದಿ, ಷಡಕ್ಷರಿಯು ಬೇಕೆ ? ಆ ಷಟ್ಪದಿ-
ದಾವರಣ ಬೇಕೆ ಕವಿತೆಗೆ ? ನಿಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ
ಬೇಕೆಂದು. ಇಂತೇಕೆ ? ಭೋಂಕನೆದ್ದಿರಿ ಬಿಟ್ಟು
ಚರ್ಚೆಯನು ? ವೆಕಾನದಲಿ ಬುಸುಗುಡುತಿಹುದು ಸಿಟ್ಟು !
ಇಲ್ಲದೋ ! ನಾನು ಪರಿಚಿಟ್ಟ ನಾಗರಹಾವು !

ಮದುವೆ

“ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿರಲಿ; ಇಂದಾದೆ ಸಕುಟುಂಬ.
ಮರೆಯದಿರು ಗೆಳೆಯರನು ” ಎಂದಿತಾ ಪರಿವಾರ
“ಆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಸುತ ನಮ್ಮನೆಲ್ಲ ವಾರಂವಾರ
ನೆರಸಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಸವಿಮಾವಿನುಕಡಂಬ,
ಚಕ್ಕುಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಬಿಯನು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗುಳಂಬ-
ವನು ಬಡಿಸಬೇಕಂದು. ಹೆಚ್ಚುತುಪ್ಪುಕಾರ-
ವನು ಕೊಡದಿರವಲಿಯನು. ಅಲ್ಲವದು ಆಚಾರ
ನೋಡು ಹೀಗಿರಬೇಕು ಹೊಸ ಬಾಳಿನಾರಂಭ ! ”

ನಸುನಕ್ಕು ಹನೆಯ ಮೇಲ್ ಕುಳಿತ ಮದುವೆಗನೆಂದ :
“ಆಹ! ಒಳ್ಳೆ ವಿಚಾರ! ಲಗ್ನವಾಗಿಹ ನೀವು
ಎಷ್ಟು ಜನರನು ಕರೆಸಿ ಸರಸಗೋಷ್ಠಿಯಲಿಹಿರಿ?
ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಎರಡಾಗುವದು,
ಎಣಿಸದಷ್ಟಾಗುವವು. ಹಸಿವ ಹಿಂಗಿಸಲೆಂದು,
ಸವಿಯುಣಿಸನುಣಲು ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚೊ ಈ ಲಹರಿ ?”

ಎರಡು ದನಿಗಳು

“ ಅದು ಇಲ್ಲ ! ಇದು ಇಲ್ಲ ! ಯಾವುದೇನೆನಗಿಲ್ಲ-
ವೆನಬೇಡ. ಎಲ್ಲವಿದನಾರು ಪಡೆದರು, ಹೇಳು ?
ದೈವವಿತ್ತಿಹ ಕೂಳು, ದೇವನಿತ್ತಿಹ ತೋಳು-
ಬಲವ ನಂಬಿರಬಾರದೇ ! ಆಲಿಸೀ ಸೊಲ್ಲ !
‘ ಬಾ ’ ಎಂದವನೆ ಗೆಳೆಯ; ಬಾಯ್ಗೆ ಬಿದ್ದುದೆ ಬೆಲ್ಲ !
ಕೊರೆದಿಟ್ಟ ತಾಣದಲಿ ಕೊನರುತಿರಲೀ ಬಾಳು.
ಫಲೋನ್ಮುಖತೆಯಾ ಕಾಲ ಬರಬಹುದು, ತುಸು ತಾಳು.
ಹಾಡಿ ದೂರುವ ಕವಿಯು ಬರಿಯ ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲ ” !

“ ನೀನೊರೆಯುವದು ನಿಜವು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ವೈಷಮ್ಯ-
ವಿಹುದೊ ನಮ್ಮೊಳಗಿಹುದೊ,— ತಿಳಿಯದಾಗಿಹು-
ದೆಮಗ್ಗೆ

ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊಂಚೆ ಬೇರೆಯಿರಬೇಕಿನ್ನು.
ಇಲ್ಲದಿರೆ ನಾವ್ ಬದುಕುವದೆ ಪಾಪ, ಅಕ್ಷಮ್ಯ.
ಬೇರೆ ನೆಲ ಬೇಕಿನ್ನು, ಇಲ್ಲದಿರೆ ಹಣೆಗಣ್ಣು.
ಇಂತಿದರ ಭಾವವಿದೆ ಎಂದು ಬರಬಹುದೊಸಗೆ ? ”

ಸೆರೆಯಾಳು; ದಾರಿಹೋಕ

“ ಹಾಯ್ ! ಹಾಯ್ ! ಉಳಿಸೈ ! ಕತ್ತಲೆಯ ಚಲಿಸೈ !
ಕೊತ್ತಳದ ನೆಲಮನೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಳಲುವೆನು.
ಕಾಣಲಾರದೆ ಕೇಳಲಾರದೆಯೆ ತೊಳಲುವೆನು !
ಉದ್ಧರಿಸು ! ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನು ಬಗೆಹರಿಸೈ ! ”
ಗೋಡೆಯೊಳಮೈಯಣಕವಾಡುತಿದೆ : “ ಸೈ ! ಸೈ !
ಸೆರಿಸಿಕ್ಕ ಪಾಪಿಗಿಹ ದುರ್ದೈವವೈಸೆ !
ಕೊಳೆಯುವದೆ ದಿಟವು. ಉಳಿಯುವದು ಬರಿ ಆಸೆ ! ”
ಎನುತಿಹದು ಆ ದನಿಯು. ಓ ! ಪರಾಂಬರಿಸೈ !

ಆಲಿಸಿದ ದಾರಿಹೋಕನು ಮರುಚಣದಿ ನುಡಿದ :
“ ಕೋಟಿಕಟ್ಟುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದುಗಮಿಸಿತೊ ಅರಿದು.
ಕೋಟಿಯೊಡೆಯರದಿಂತು ನೆಲಮನೆಯ ಸೆರೆಮನೆಯ
ಮಾಡುವದು ನೀತಿಗನ್ಯವೊ ಏನೊ ನಾ ತಿಳಿದು
ನಿನ್ನ ನಡತೆಯ ವರಿಕಿಸುತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ
ಮುಗಿಸಿ ತಿಳುಹುವೆ ” ನೆಂದು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನವ ನಡೆದ !

ಪ್ರಶ್ನೆ

ನೀನು ನಡೆಯುವ ದಾರಿ ನನ್ನದಿರಲೆಂದು ನಾ
ಬೇಡುವೆನು ಅನುದಿನವು. ನಿನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು
ನನ್ನ ಬಿಜ್ಜೆಯದಾಗಲೆಂಬ ಹರಕೆಯ ಹೊರತು
ಮತ್ತಾವುದನು ತಿಳಿಯೆ. ಬಯಲಿನಾ ಕಾಡಿನಾ
ಸುಳಿವಿನಲಿ ನೀನಿರುವ ಹೊಳವಿರಲಿ ಚಿದ್ವನಾ !
ನನ್ನ ಸಂಗಡಿಗೆ ನೀನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯಿರಿತು
ನಡೆದ ದಾರಿಯೆ ದಾರಿ. ಸಾಗುವೆನು ಮೈಮರೆತು
ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲಿ ಬೆರೆತು. ನೀನೆ ಇಲ್ಲದ ವಿನಾ

ಬಾಳುವೆ ವಿನಾಶವದು ! ಕಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ
ಹಂಬಲವು ನನಗಿಲ್ಲ. ಬಾ ಬಳಿಗೆ ನೆಲಲಾಗಿ
ಕಾಣದಲೆ, ಸುಳಿಗಾಳಿಯಾಗಿ ಮೈಸೋಂಕದಲೆ !
ನಿನ್ನ ದನಿಯಲೆಯಂಚೆ ಬರಲು ನಿನ್ನನು ಕಾಂಬ
ಹಿಗ್ಗು ಬರುವದು ತಡವೆ ? ಪಯಣ ಮುಗಿದಿರಲಾಗಿ
ಫಲಮೆಯಿಂದೊರಗುವದು ತಡವೆ ನಿನ್ನಂಕದಲಿ ?

ಉತ್ತರ

ದಾರಿಹೋಕನೆ ! ಕೇಳು ! ನಾನಿರುವೆನೇಕಾಂಗಿ !
ರಾಜವೀಧಿಯಲಲೆಯುತಿರುವೆ ನಾನನುದಿನವು.
ಕಾಯುವೆನು ಮಂದಿರದ ಒಳಹೊರಗು, ಜನಮನವು
ಒಲಿಯಬಹುದೇನೆಂದು. ಒಂದು ಮರದಡಿ ತಂಗಿ
ನೋಂತಿಹೆನು ಚಾತಕವ್ರತದಿ ದುಃಖವ ಸುಂಗಿ !
ಆರೋಗಣೆಯು ಇಲ್ಲ; ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ ತನುವು !
ಕೊರಗುವೆನು ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗಿಂತನುವು-
ಆಪತ್ತು ಬರಲೊಮ್ಮೆ, ಎಲ್ಲರೆದೆಯೊಳಗಿಂಗಿ

ಕಾಣದಾಗಿದೆ ನಲುಮೆ. ಅಂಗವಿಸಿ ಬಹು ಮಂದಿ
ಶೃಂಗರಿಸುವರು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯನು, ಕಂಡರಿಸು-
ವರು ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯನು ! ಭೇದಿಸುವರಿಂತೆನ್ನ
ಹೃದಯವನು. ಯಾವ ಯಾತ್ರಿಕರು ಮಂತ್ರಿಸಿ
ಸ್ಫುರಿಸು-
ವರೊ ನನ್ನ ಭಾವನೆಯ, ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿ ಹೊಂದಿ,—
ಮಾರಿಕೊಂಡಿಹೆನವರ್ಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಹ ನನ್ನ !

ಕನಸು - ನನಸು

ದುಃಖಾಶ್ರುನಿನ ಪಸರದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಂಜು,
 ಅಜ್ಞಾನದಾವರಣ, ಕನವರಿಕೆ, ಅನುತಾಪ-
 ದಲಿ ಕಳೆವ ಸಂತಸವು, ಸಿರಿಯೆಂಬ ಹಿರಿನಂಜು,
 ಬಟ್ಟಬಯಲಾಗುತ್ತಿಹ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬೀ ಧೂವ
 ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ತಂದ ಮೇಲುಬೆಳಕಿನಭಾವ
 ನಿಷ್ಕರುಣೆ, ಇದರಿಂದ ಕುರುಡಾಗಿಹುದು ಕಾಣೈ.
 ಜೀವದಮರಾಪಗೆಯು ತೊರೆದು ತನ್ನಯ ರಾವ
 ಮಳಲಿನಲಿ ಹಿಂಗುವಳು,— ಇದುವೆ ನಮ್ಮಯ ಮಾಳ್ಕೆ !

ಬರಿದಾದ ಎದೆ, ಶೂನ್ಯವಿಹ ದಿಶೆಯು, ನಿರ್ಗತಿಕ-
 ರಳುದನಿಯು : ಇದರಲ್ಲಿ ಮಸಣವನೆ ಹೊಂದಿದವು
 ಎದೆಯ ತೃಷೆಯನು ಹಿಂಗಿಸುವ ಬುಗ್ಗೆಗಳು; ಪಥಿಕ-
 ರನು ಪೊರೆವ ದಾರಿಕೈದೀವಟಗೆ ನಂದಿದವು !
 ದೇವನಿತ್ತಿಹ ಕನಸುಗಳು ದಿವ್ಯಲೀಲೆ, ಕಂದ !
 ನೋಡು ನರನವಕೆಲ್ಲ ಸಿಡಿಲೆರಗಿಸಿರುವಂದ !

ಪ್ರೀ

ಬ್ರಹ್ಮನಿತ್ತಿಹ ಮನಸು, ವಿಷ್ಣುವಿತ್ತಿಹ ಕನಸು,
ರುದ್ರನಿತ್ತಿಹ ಮುನಿಸನಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲಿ
ನೀ ಬೆಳೆದೆ ಗಂಡೆಯ ಕಣ್ಣೆ, ಹೆಣ್ಣೇ ! ನೆನಸು
ನಿನ್ನ ರೂಪ-ವಿರೂಪಗಳ ನೆನೆದಿರುವಲ್ಲಿ.

ಮುಂದಾದೆ ' ಚಂದ್ರಮುಖಿ ', ' ಕುಂದ ಕುಟ್ಟಿಲರದನೆ '
' ಮೀನಾಕ್ಷಿ ', ' ಹರಿಣಿ ', ' ಬಿಂಬಾಧರೆ 'ಯು ' ತನ್ವಂಗಿ '
ಭೂಮಿಯಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಾ ಸುಖವೀಯುವಂದವೆನೆ
ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತಿತು ನಿನ್ನ ರೂಪ-ಧ್ವನಿ-ರಸಭಂಗಿ !

ಎಲ್ಲರಂತೆಯೆ ದೇವ ನಿನ್ನ ಸೃಜಿಸಿದನು, ಹೆಣ್ಣೆ !
ಸ್ವಪ್ನದಾಭರಣಗಳ ತಂದು ತೊಡಿಸಿದನು ಕವಿಯು.
ಎಲ್ಲರಂತೆಯೆ ಅರ್ಧಚೈತನ್ಯ, ಅರ್ಧಮಣ್ಣೆ !
ಅರ್ಧ, ಬಾಳಿನ ರವಿಯು, ಅರ್ಧ, — ಬಾಳುವೆಯ ಗವಿಯು.

ಕವಿ ವರ್ಣನೆಗೆ ಸೋತು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುವ ಗಂಡು
ಮರಳುವದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಸೃಷ್ಟಿಯನು ಕಂಡು !

ನಲ್ಲ - ನಲ್ಲೆ

ನನ್ನಾಕೆ ಇವಳು ತಾ ಬಲು ಬಿಂಕದಾಕೆಯೆನೆ
ಒಮ್ಮೆ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿದು ನಿಲ್ಲುವಳು. ನೂರು ಸಲ
ಮಾತನಾಡಿಸಲೇನು? ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು, ಕಮಲ
ಸುರಭಿಯನು ಹೊರದೂಡುವಂದದಲಿ. 'ಸುಮ್ಮಾನೆ!
ಇಂತೇಕೆ, ಮಾನಿನಿಯು?' ಎಂದು ಕೆಣಕಲು ತಾನೆ
ಸಲಿಲಮಯವಾಗುವದು ನೇತ್ರ. ನಲ್ಲಾ ಯಮಳ-
ರಲ್ಲವೇನೆನೆ ನಾವು, ಕೋಡಿವರಿಯುವ ಹೊನಲ
ಧಾರೆ ಸಂತತವಾಗಿ ಹರಿಯುವದು, ನನ್ನಾಣೆ!

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕನ್ಯಾಲರ ಕೋದು ಮುಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
ಹೊಂದಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೀಳ್ಯ ಹೊಂದುಟಿಯನ್ನೆ
ನೋಡುತ್ತಿರೆ ನಸುನಗುತ್ತ ತಡೆಯುವಳು ಮನದನ್ನೆ.
ನಿದ್ದೆ ಬರಲೆಚ್ಚರಿಸುವಳು ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಣ್ ಚಿವುಟೆ,
ಮೆಯ್ ಸೋಂಕೆ. ಮಾತುಕತೆಗಿಲ್ಲ ಸೀಮೆಯ ಕಟ್ಟು,
ಅಂದೆಲ್ಲ ನುಡಿಸುವಳು ಎದೆಯ ತಂತಿಯ ಮೀಟೆ.

ಪ್ರೀತಿ

ರಮಣನೊಡಗೂಡಿ ನೆರೆದಿಂಗಳೂಟವನುಣಲು,—
ಅವಳಿಗೆನಿಸಿತು ಬಾಳ್ವೆ ಸುಖದ ಬಿದ್ದಣವೆಂದು.
ಭಾವಿಸಿದಳವಳದುವೆ ಚಿಂತೆಗಿಹ ಬಯಲೆಂದು
ಮೋಡ ಮುತ್ತುತ, ನಸುವೆ ಓರೆಯಾಗಿರೆ ಹುಗಲು.
ಮಳೆಯಾಗಿ ಮಿಂಚು ಸಿಡಿಲಿಂದ ಕೂಡಿರೆ ಮುಗಿಲು,
ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಕಾಣದಾಗಿರೆ, ನೋಂದು
ಭೇನಿಸಿದಳಾ ಸತಿಯು ಬಾಳುವೆಯ ಕುರಿತಂದು :-
ಇದು ಭಯಾನಕವಾದ ಕೂಟಪ್ರಶ್ನೆಯು, ದಿಗಿಲು !

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ನಲ್ಲನೊಡಗೂಡಿ ಸಮರಸವಾಗಿ
ಬೆರೆತಿರಲು ಹೊಳೆಯಿತೀ ಮಾತವಳ ಚಿತ್ತದಲಿ :
ಬಾಳುವೆಯು ನಲುಮೆಯಿಂದಿತ್ತೊಂದು ಮುತ್ತುಲ್ಲೆ ?
ಪ್ರೇಮಯುಗಲಕೆ ದೇವನಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲೆ ?
ದೇವದೇವನು ಕೂಡ ಬರುವ ಮೋಹಿತನಾಗಿ,—
ಅನುದಿನವು ಜೀವಿಸಲು ನಾವಿಂತು ನೇಹದಲಿ !

ಇಬ್ಬಗೆ

ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರು ತಾವು ದೂರವಿರುತ್ತಿರುವಾಗ
ಮುಗಿಲ ಚಿಕ್ಕೆಯನೆಣಿಸೆ ಬರುವ ರೋಮಾಂಚನವು
ಬರುತ್ತಿಹುದು. ಪ್ರೀತಿಯೊಳಗೊಂದವ್ಯಾಸಿಂಚನವು
ಕಾಣುವದು. ಒಲಿದವರ ರೂಪು ಮರೆಯಾದಾಗ
ಎದೆ ಕೊರಗುವದು ಕೇಳಿ ಎಂದು ಬಹರವರೀಗ ?
ಹಾತೊರೆಯುವದು ಒಲುಮೆಗಣ್ಣು ತನಗಂಜನವು
ಬೇಕೆಂದು. ಬಂದಿರುವ ಕನಸು ನಿರ್ವಂಚನವು
ಅಂದೆಲ್ಲ. ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಿಯರು ಬಂದಿರುವಾಗ

ಮೂಗವಡಿದಿದೆ ಬಾಯಿ. ಬೇಸರಿಯುವದು ನೇತ್ರ.
ಕೇಸರಿಡುವದು ಮನವು,— ಏಕಾಂತಮಯವಿರಲಿ
ಬಾಳು ಕಾಂತಾರದಂತೆಂದು ಒಡಸುಡಿಯುವದು.
ಇದುವೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೂತ್ರ : ಎಂದಿಗಿರದು ಸುಸೂತ್ರ !
ಬರವ ಬಯಸುವದಿರವ ಸಹಿಸದದು ! ಕೆಳೆಯಿರಲಿ,
ಮದುವೆಯಾ ಮುದವಿರಲಿ,— ಇಂತದಿಬ್ಬಗೆಯಿಹುದು!

ರಿಂಗಣ

ಚೆಲುವು ' ಬಾ ' ಎಂದು ನಿಂತಿದೆ ಹಾಕಿ ರಿಂಗಣವ
ಮುಗಿಲಂಗಣದಿ ಅನುರಜ್ಯೋತಿಗಳು ತೂಗಾಡಿ
ಕೇಳುವವು : " ಎಲ್ಲಿಹನು ನನ್ನೊಡತಿಯೊಡನಾಡಿ ? '
ಮುಗಿಲಿನೊಳಮುಗಿಲಿಂದ ದನಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವು
ಮೊಳಗುವದು : ' ಮಾರ್ಮಲೆವ ಸಾಹಸಿಯು ತಾ ಪಣವ
ಕಟ್ಟಿ ಬಂದನೆ ? ನರ್ತಕನು ಬೇಕು ಸರಿಜೋಡಿ ' .
ಇಂತು ಚಿರಯೌವ್ವನವಿಲಾಸದಾಟವ ಹೂಡಿ
ಚೆಲುವು ನಿಂತಿದೆ ಕೆರಳುತಬಿಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮನವ.

ಅಣಿಯಾಗುವನು ನರನು ಕುಣಿತದಲಿ ಮನ-ಬುದ್ಧಿ-
ದೇಹ-ಪ್ರಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಲಯವಿರಲು. ಹೆಣ್ಣೊಂದೆ
ಅವನ ಓಣ್ಣವ ಕುಂದಿಸಿಹುದು ಸಿರಿಗುಣಿತದಲಿ.
ಚೆಲುವುಗಾತಿಯ ಒಂದು ಮಳೆಬಿಲ್ಲ ಮಣಿತದಲಿ
ದಣಿಯುವವು ಗೋಲಗಳು. ಬಯಕೆ ತೀರಿಸಲೊಂದೆ
ಅವಳ ಪರಮೋಪಾಯ : ಪ್ರಳಯನೃತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿ !

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪುರುಷ

ಸೃಷ್ಟಿನಿರ್ಮಾಣದೊಳಗಿರುವ ದೇವನ ಗುಟ್ಟು
ಹೊಳೆಯಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿದಾ ಕನ್ನೆ ಮಿಡುಕಿದಳು
ಅದರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲೆಂದು. ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ ಹುಡುಕಿದಳು
ಮುಕುಲನಿಕರವ, ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು.
ಪ್ರಕೃತಿಯಾಚೆಗೆ ಪುರುಷ; ನೋಡಿದಳು ಮನವಿಟ್ಟು :
ಚೆಲುವ ಜೈತನ್ಯವನು ಪಡೆಯಲತಿ ದುಡುಕಿದಳು.
ಪರಮ ಪುರುಷನ ಕಾಣಲಿಂತವಳು ಮೊರೆಯಿಡಲು,—
ಅವನು ಮರೆಯಾಗುವನು ರೂಪವನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು !

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಮುಗಿಲೊಳಗೆ.
ಧೀರ ಗಂಭೀರವಹ ರಜನಿ ಮೇಳವಿಸಿತ್ತು.
ಎಣ್ಣೆಸೆಗಳಲಿ ಭೋಂಕನೆದ್ದ ಸೆಳೆಮಿಂಚಲ್ಲಿ
ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣದ ಮೇಲೆ ನಿಡಿದೋಳ್ಗಳನು ಚೆಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ತಕ್ಕೈಸಿತ್ತು. ನಿನದಿಸಿರೆ ನಭದೊಳಗೆ
ಓಂಕಾರವೆಂಬಂತೆ,— ಮೊಳಗೊಂದು ಮೊಳಗಿತ್ತು.

ಬಿನದ

ಜೀವನದ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಸುಟ್ಟ ಹೃದಯವು ಬೆಂದು
ತಾಳಲಾರದೆ ನೋವ, ತನ್ನ ತಾ ಮರೆಯಲೆನೆ
ಬಿನದವನೆ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ತೋಯುವದು ತಪತವನೆ
ಸರಸಗೋಷ್ಠಿವಿಹಾರದೊಂದು ರಚನೆಯಲಿಂದು.
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಗಳ ಬೆಳದಿಂಗಳೂಟವ ತಂದು
ತಿನಿಸುವದು. ಹೂಗಣೆಯ ಗುರಿಯನೆಸಗುವ ಸ್ಮರನೆ
ಬಂದಂತೆ ಕುಣಿಸುವದು. ಇಳೆಯ ಸ್ವರ್ಲೋಕವೆನೆ
ಹರಡುವದು ಸುಖದ ನರುಗಂಪನೆಲ್ಲೆಡೆ. ಎಂದು

ಬಹುದಿದಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಹಿರಿಬಿನದ ? ಕಾರ್ಮೋಳಗು
ನಿನದಿಸಲು ಮುಗಿಲೋಳಿ ಮುತ್ತಿ ಮೇಲೂ ಕೆಳಗು
ಆಣೆಕಟ್ಟಿನುವಂತೆ ನಿಂತು ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿದೆ,—
ಶಾಂತಸುಂದರನಾಗಿ ಒಂದು ಮೆಲುನಗೆ ನಕ್ಕು
ಮೆಲ್ಲಡಿಯನಿಡುವ ಬೆಂಗದಿರನನು ನೋಡಿಡಿರೆ ?
ಹಿರಿಬಿನದವದು; ಬಂತು ಉಬ್ಬಿ ಗದೆದೆಯ ಹೊಕ್ಕು.

ಎರಡು ಜ್ಯೋತಿಗಳು

ಸುವ್ವಿಗೆಯ್ಯವೆ ನಿನ್ನ ಬಾ ! ಬಾ ! ವಸಂಜ್ಯೋತಿ
ಇಂತು ಹವ್ಯಗೆ ಬಂದೆ ತಮಸಿನೆದೆಯೊಳಗಿಂದ.
ನಿನ್ನ ಮೋರೆಯಲಿಹುದು ಚಕ್ರಪಾಣಿಯ ಚಂದ
ಅಲ್ಲದಲಿ ನಿನ್ನದಿದೆ ಲೋಕೈಕ ವಿಖ್ಯಾತಿ !
ನಿನ್ನೊಳೊಗುಮಿಗುತಿರುವ ತೇಜದೊಂದು ದಿಧೀತಿ
ತರಿದು ಪರಿವರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವದು ನೋವುಗಳ,
ಮಾಲೆಯಾಗಿಸಿ ಧರಿಸಿ ಸಾವುಗಳ ಹೂವುಗಳ !
ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನಾಗಿರುವದೀ ರೀತಿ.

ಹೃದಯಕಾಸಾರದೆಡೆ ನೀಲೋತ್ಪಲ ಪ್ರಸರ-
ಸಮವಿರುವ ನಲುಮೆಯಂತೆಪುರದಿ ಮಿನುಗುತಿಹ
ಚಿಲುವ ನಂದಾದೀಪ ! ಈ ಹಿರಿವೆ ನನಗೆಂದು ?
ಅನುದಿನವು ಕಾಯುವೆವು ಒಳಗಿನಿಂದಿದು ಪ್ರಖರ-
ವಾಗಿ ಬಂದೀತೆಂದು. ಅಂತು ಬರೆ ಕೊರಗುತಿಹ
ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಯು ಬಾಳ್ವದಿಲ್ಲದೆ ಕುಂದು.

ಧೈಯ

ಅದೊ ಮಸಳುತಿದೆ ಗುರಿಯನಂತಕಾಲದ ಹಿಂದೆ.
ದಣಿದು ತೇಗುವ ಜೀವ ಮರಳುತಿದೆ. ಸಹಿಸಬೇ-
ಕಂತೆ ಕೋಟಲೆ ಕೋಟಗಟ್ಟಲೆಯೆ, ವಹಿಸಬೇ-
ಕಂತೆ ನಿರವಧಿ ಕಾಲವನು. ತಿಳಿವು ಬರದಿದೆ.
ಮೂಡಣದ ಮೂಡು- ಮುಳುಗುಗಳ ತೆರೆಗಳ ಹಿಂದೆ
ಅಸ್ತವಾಯಿತು ಗುರಿಯು. ಕನಸುಗಳ ಗಾಳಿಗೋ-
ವುರದಾಚೆ, ಸುಖದ ಮಳೆಬಿಲ್ಲಿಚೆ, ಇಲ್ಲಿಗೋ !
ಬೇಹಿನವರನು ಕಳುಹು. ರಜನಿ ಕುಣಿವುದು ಮುಂದೆ !

ದೂರ ಮಸಳದ ಗುರಿಯ ನೋಡಿ ದುಃಖಿಸಬೇಡ.
ಮೊಗ್ಗೆ ಯಿರದೊಮ್ಮಿಗಿಲೆ ಸುಮನವಾದಂಕುರವು
ಸುಗ್ಗಿಯಲಿ ಸಹ ಸಿಗದು. ಬರುವೊಂದು ಕಾಲದಲಿ
ನೆಲಮುಗಿಲು ಒಂದಾಗಿ ನಿಂತಿರುವದನು ನೋಡ !
'ವಿಶ್ವಪತಿಯಾಗಿರುವ ಜೀವಕೆಲ್ಲಿಯ ಮರೆವು ?
ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ನರ್ತಿಸುವರದರ ತಾಲದಲಿ !

ತಿರುಗಿ ಬಾ ! ಹೃದಯವೇ !

ತಿರುಗಿ ಬಾ ! ಹೃದಯವೇ ! ಹುಲ್ಲುಮಾನವರೊಡನೆ
ದಂದುಗವು ಸರಿಬರದು. ನಿನ್ನ ಪಲ್ಲವನೇತ್ರ
ಬೆಳಗುಜಾವವಿದೆಂದು ಮೋಹಗೊಂಡಿತು ಮಾತ್ರ.
ಅಲ್ಲಿಹುದು ಕತ್ತಲೆಯ ಮೋನೆ, ಹೇಯವಿಹ ನಟನೆ !
ತಿರುಗಿ ಬಾ : ತೃಪ್ತಿಸಿಬಿಡು ರಜನಿಯನು, ಆ ವೃಡನೆ
ಮುಟ್ಟದಿಹ ಬೂದಿಯನು. ಇನ್ನು ಮೌನವೆ ಸೂತ್ರ-
ವಾಗಿರಲಿ. ಅಂತಿರಲು ಈಶಕರುಣೆಗೆ ಪಾತ್ರ-
ವಾಗುವುದು ದಿಟ. ಹೃದಯವೇ ! ಇನ್ನು ನೆನೆಯಿದನೆ !

ಮೌನವದು ಗಾನವನು ಹೊಂಬಿಸಿರಿನಲಿ ಹೊತ್ತು
ವಿಶ್ವವನೆ ರಚಿಸುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿ ; ಉರವಣಿಸಿ
ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಭುವನವನೆ ಬೆಳಗಿಸುವ ಚಿನ್ಮಾಯೆ.
ಒಮ್ಮೆ ಕೊನರಲದಿಂತು ಆದಿಮೌನದ ಬಿತ್ತು,—
ಬಿಡಬಹುದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕದವರನು ತಣಿಸಿ.
ಈ ದೇವಗರ್ಭ ಮೊಳೆವಂತೆ ಕರುಣಿಸು ತಾಯೆ !

ಪ್ರತೀಕ್ಷಣೆ

ಮುಂದೇನು ? ಮುಂದೇನು ? ಓ ! ಹಸುಳ ಜೀವವೇ !
ನಿನ್ನ ಹಾರಿಕೆಯೆಲ್ಲಿ ? ಕತ್ತಲೆಯು ಕವಿದಿರಲು
ಮುಳ್ಳುಗಾಡನು ಸೇರಿ ಕಾಲೆಲ್ಲ ನವದಿರಲು
ನಿನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯೆಲ್ಲಿ ? ಅಧಾರ ? ಭಾವವೇ
ನಿನ್ನನ್ನ ತಿನ್ನತಿದೆ. ನಿನಗಾಗದಾದವೇ
ನಿನ್ನ ರಕ್ತವನುಂಡು ಬೆಳೆದ ತತ್ತ್ವಗಳಿರಲು
ಜಿವುಣ ಜಿಗಳೆಗಳಂತೆ ? ವಿಷನೀಲವಿರೆ ಕೊರಲು
ಬುವಿಯ ವಿಷಮವ ನುಂಗಿ ಕನಸೆಲ್ಲ ಕಳೆದವೇ ?

ಅರ್ಪಣವೆ ದೇವನನು ಬಿಂಬಿಸುವ ದರ್ಪಣವು.
ಸಹನಶೀಲತೆ ವಜ್ರದೆದೆಯ ಕರಗಿಪ ಜ್ವಾಲೆ.
ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೆಯು ನಿತ್ಯ ಬೆನ್ನಿಗಿರುತಿಹ ಬಲವು.
ಕಾಯುತಿರು, ಓ ಜೀವ ! ಮಾಯಬಹುದೀ ವ್ರಣವು.
ಅಗಬಹುದೀ ಬಾಳು ಧೈಯಗಳ ಮೊಗಸಾಲೆ,
ಇಳೆಯ, ಮನೆ-ಮನವ ತುಂಬುತ್ತ ಬರಬಹುದೊಲವು.

ಕರುಣೆ

ಅರ್ಧ ತಂದೊಡ್ಡಿರುವ ಹಿರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸೋತು
ಕಾಲು ಹರವಿರುವುದ್ರೆ ಜಾಲದಳೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿ
ಧರ್ಮ ಕಲೆಹಾಕಿರುವ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಜೋತು
ಬಿದ್ದ ಪರಿಹಾರವನು ನಿಲುಕಲಾರದೆ ನಿಲುಕಿ,—

ಮೋಕ್ಷದಾ ದಾರಿಯನು ಹೊನ್ನಿದುಳಗಳ ತೆರದಿ
ಕಲ್ಪನೆಗಳಲೆದಾಡಿ, ಚಲಿಸಲಾರದೆ ನಿಶಿಯ,
ಘೋರತರವಾಗಿಸಲು, ಕಡುನೊಂದು ಸಂಗರದಿ
ಜೀವವಾಲ್ವರಿಯುತಿದೆ, ನೋಡುತಿದ ದಶದಿಶೆಯ.

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಶಾಂತಿದೂತನು, ನೋಡು !
ಅಂದು ದೈವೀ ಕರುಣೆ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ
ಮತ್ತ ಸಲಹುವದೆಂಬ ಭರವಸೆಯ ಪಡೆ ! ಓಡು !
ಬಾಳಿರದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವು ನೀ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ.

ತನುದ ವರ್ತುಲವಹುದು ಬಾಳುವೆಯು ಅಂದು, ಇಂದು;
ಜ್ಯೋತಿಯನಾಗುವುದು ದ್ಯೋತಿಸಲು ಪ್ರಾಣಬಿಂದು.

ಅಹಮಹಮಿಕೆ

ಸಾಕುಜಿಗರೆಯು ಹೋಗಿ ಗಿರಿಶೃಂಗದೊಡೆ ತೆರಳೆ
ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಮನವಾರೆ ಹೊಳೆಯುವದು ಅದಕಿರುವ
ದಾಸ್ಯವದು. ನಗರದಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬರುವ
ಜನರ ಬೆರಳೊಳು ಮೂಗನಿಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವೆರಳೆ
ಈಗ ನೆಗೆವುದು ಮುಕ್ತಜೀವನದ ಸ್ಮೃತಿ ಮರಳೆ
ಕಂಡು ಗಿರಿಕಂದರವ, ತಂಗೊಳದಡಿಯ ನಿಲುವ.
ನೆಗೆವನಾತುಮನಿಂತು ಕಂಡನಂತದ ಜೆಲುವ.
' ನಾನೆಂ 'ಬ ನಾಗರವು ಮಾತ್ರ ಆತುಮಗುರಲೆ ?

ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಡ, ಕೊಲಲೆಂದು ದುಡುಕದಿರು
' ನಾನೆಂ 'ಬ ನಾಗನನು. ಜ್ಞಾನರವಿಯುದಯದಲಿ
ಹೊರಗೆ ಬರಬಹುದದುವೆ ತನ್ನ ಬಿಲವನು ಬಿಟ್ಟು.
ಆಗ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಪುಂಗಿಯಾದಿ, ಹೆಡೆಯೆ ತ್ತುತಿರು-
ವಾಗದರ ವಿಷ ಹೀರುವನು. ಮುಂದೆ ಧರಣಿಯಲಿ
ಮನ್ನಿಸುವನದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿ ಕೊರಳೊಳಗಿಟ್ಟು !

ದೈವ (೧)

ಬಲುದಿನಗಳಿಂದಿಡುತ ಅಷ್ಟಪಟ್ಟದಗಳನು
ಬೇಸರಾಯಿತು ಎಂದು ಹಿರಿಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಹಾಕಿ
ಸಿರಿಗೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿತದಲಿ ನಲಿಯುವೆನೊ ! ಎಂದೆನಿಸಿ
ಬಂದು ನಿನ್ನ ಡಿಗೆರಗಿ ತಲೆವಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು
ನಿಂತಿಹೆನು. ಒರೆಯುವದು ನಿನ್ನ ಅರಸಾಣತಿಯ,
ನೀನಿತ್ತ ಗರಿಗಳನು ಚದರಿಸೆನೆ ದಿಸೆದನೆಗೆ ?
ನೀನಿತ್ತ ಒಳಹಾಡುಗಳನೊಯ್ದ ಮುಗಿಲ ಕಿವಿ
ಚಳತುಂಬು-ಬೆಂಡೋಲಿಯಾಗಿ ಮಾಡೆನೆ ? ನಿನ್ನ

ಅಮರ ಕರಸಂಸ್ಪರ್ಶವಾಗೆ ವೃಣ್ಮಯ ದೇಹ,
ನನ್ನ ಚಿನ್ಮಯ ಬುದ್ಧಿ, ನನ್ನ ತನ್ಮಯ ಪ್ರಾಣ
ಚಿಗಿತಲರ್ತು ಮಲರುಮಲರಾಗದಿಹವೇ ? ಎಲರೆ !
ಬೀಸು ಮನಬಂದತ್ತ ! ಸೃಷ್ಟಿ ! ತೆರೆಯನು ಸರಿಸು.
ನಿನ್ನೊಲವು ತಿಳಿದತ್ತ ! ಕಣ್ಣಾಗಿ ನಿಂತಿಹೆನು.
ಇಂದು ನನ್ನೀ ಕಣ್ಣು ಹೊಳೆವ ನೇಸರಗಣ್ಣು.

ದೈವ (೨)

ಅರಿಯದಲೆ ಧಾವಿಸಿದೆ. ಹಸುಳನನು ಕ್ಷಮಿಸುವದು.
ನಿನ್ನ ತಣ್ಣಲರೊಲವು ಬಂದು ಬೀಸಿತು ನನ್ನ
ಆತುಮನ ನಂದನದಿ. ಉತ್ತಿಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ
ವೃಕ್ಷವಾಯಿತು ಇಂದು. ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿವರು
ಅಪ್ಪರಿಯರೆಲ್ಲ ನೀರೆರೆದ ಕೂದಲಿನಿಂದ
ತಂದಿಂಟಿಸಿದರೆನಗೆ ದಿವ್ಯ ಜೀವಾವೃತವ.
ಹೂಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಹಸಿರು ತಲೆದೊಡಿಗೆಯನು ಧರಿಸಿ
ಕಿನ್ನರರು ಬಂದು ಎಲೆಯಾಟವನು ಹೂಡಿದರು.
ಮನ್ಮಥ ವಸಂತರೇ ಜೀವರಾಶಿಯನೆಲ್ಲ
ಕೊನರಿಸುತ ಮಲರುಮಲರಾಗಿಸಲು ಜೀವವಿದು
ಸುರರ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಲಿ ಮಿಡಿಗೆಂಡು ಕೊನೆದಿಹುದು.
ಇಂದ್ರೋರ್ವ ದೇವಿಯಾ ಪರಮ ಕೋಮಲ ಸ್ಪರ್ಶ-
ದಿಂದ ಬಂದಿತು ಫಲೋನ್ಮುಖತೆಯೇ ಬಾಳುವೆಗೆ.
ನೀನು ಬೆಳೆಸಿದ ಹಣ್ಣು,— ನಿನ್ನಿ ಚೈಯೆಂದಿಹೆನು !

ದೈವ (೨)

ದೈವವೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುವಂಥ
ಭವ್ಯ ಅಪರಂಪಾರ ಶಕ್ತಿಯೇ ! ದೇವನಲಿ
ಮೇಲಾಟವನ್ನು ಹೂಡಿ ಮೇಲೆಕೆಳಗಾದಂಥ
ಮೇಲ್ಮೈಯೇ ! ನೀನೆ ಬೆಂಗಾವಲಿಗ ! ಕಾವನಲಿ
ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇ ? ನಿನ್ನ ತಿರುಳೆನ್ನ ಎದೆಹೊಗಲಿನ್ನು.
ನಿನ್ನ ಹುರುಳೆನ್ನ ಕೊರಳುಸಿರಾಗಿ ಪಸರಿಸಲಿ !
ನಿನ್ನ ಹೆಸರನೆ ಹೇಳಿ ಸೊಗಸು-ಕೋಟಲೆಯಿನ್ನು
ಬಂದು ಬಾಗಿಲವನ್ನು ನೂಕಿರಲಿ ! ಭುವನದಲಿ
ನಿನ್ನ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯ ಬೆರಗು ಬಿದ್ದಣವಿರಲು
ಹೆದೆಯೇರಿಸಲು ನಾನು ಹಿಂದೆಗೆಯುವೆನೆ ? ನನ್ನ
ಬಾಳುವೆಯು ನಿನಗೆಂದು ಮೀಸಲಾಗಿರುವರಳು !
ಕಿರಿದಹುದು. ಇರಲೇನು ? ಅರಳಲಿದೆ. ಅರಿದೆನ್ನ
ನೆತ್ತಿಕೊಳೆ ನನ್ನ ನರುಗಂಪು ವಿಭ್ರಮಿಸಿ
ಬಿಡಬಹುದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ತಣಿಸಿ !

